

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra bohemistiky

**Prostředky ovlivnění a přesvědčení ve zpracování mediální kauzy
ve vybraných online denících**

Means of influence and persuasion in the process of media case
in selected online newspapers

Bakalářská diplomová práce

Česká filologie se zaměřením na editorskou práci ve sdělovacích prostředcích

Autor práce: Matěj Pavera

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2021

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl v ní všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí mé bakalářské diplomové práce paní Mgr. Jindřišce Svobodové, Ph.D., za cenné rady, vstřícnost a čas, který mi během psaní této práce věnovala.

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1. Zpravodajství.....	8
1.1 Specifika online zpravodajství	9
1.2 Požadavky na novináře tvořící online zpravodajství	11
2. Normativní požadavky na objektivní zpravodajství	13
2.1 Objektivita	14
2.1.1 Složky objektivity.....	15
3. Zpráva.....	17
3.1 Modifikace zprávy v online prostředí.....	18
3.2 Funkce titulku	19
4. Narušování normy objektivního zpravodajství	21
4.1 Příčiny porušování objektivity	21
5. Metodologická východiska.....	23
5.1 Stanovení cílů a hypotéz.....	23
5.2 Charakteristika vybraných online deníků	24
5.3 Charakteristika mediální kauzy	26
5.4 Výběr analyzovaného vzorku	26
5.5 Jednotky měření	28
5.5.1 Hodnocení a expresivita.....	28
5.5.2 Metafory.....	29
6. Analýza	31
6.1 Aktuálně.cz	31

6.1.1	Titulek.....	31
6.1.2	Texty zpráv	33
6.2	Blesk.cz	35
6.2.1	Titulek.....	35
6.2.2	Texty zpráv	37
6.3	Srovnání online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz.....	39
7.	Diskuze	42
	Závěr.....	45
	Anotace	47
	Resumé.....	48
	Použitá literatura.....	49
	Internetové zdroje.....	51
	Analyzované články	52
	Seznam tabulek	60

Úvod

V předkládané bakalářské práci se budeme zabývat prostředky ovlivnění a přesvědčení ve zpracování mediální kauzy s tématem koronaviru během měsíce ledna roku 2020. Budeme tak sledovat, jaké jazykové prostředky s potenciálem ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře se vyskytovaly ve vůbec prvních zprávách o začínající epidemii způsobené v té době ještě málo prozkoumaným virem, a to v online denících s rozdílným typem zpravodajství. V rámci naší práce tak bude porovnán seriózní online deník Aktuálně.cz s bulvárním Blesk.cz.

V první kapitole práce si nejprve vymezíme pojem zpravodajství. V rámci této části se budeme zabývat především charakteristickými rysy online zpravodajství a také požadavky, které jsou kladeny na novináře tvořící tento druh žurnalistiky. V následující kapitole popíšeme normativní požadavky na objektivní zpravodajství a podrobněji vysvětlíme jednotlivé složky objektivity, jimiž jsou faktičnost a nestrannost. Ve třetí kapitole se budeme věnovat hlavnímu slohovému útvaru zpravodajství, a to zprávě. Popíšeme také modifikace, které jsou pro zprávy v online prostoru typické, a poukážeme na specifickou roli titulku zpráv ve webovém prostředí. Narušování normy objektivního zpravodajství a její příčiny popíšeme ve čtvrté kapitole této práce.

Pro účely naší analýzy vytvoříme korpusy se zprávami z měsíce ledna 2020, které jsme získali pomocí databáze Anopress, jež monitoruje obsahy českých médií. Do korpusů zahrneme pouze takové texty, které svou formou z hlediska funkční stylistiky odpovídají žánru zprávy a obsahově se věnují dění ve vztahu ke koronaviru.

Nejprve stanovíme cíle výzkumu a zformulujeme hypotézy, které se pokusíme v našem výzkumu potvrdit, nebo vyvrátit. Před samotnou analýzou připojíme také charakteristiku mediální kauzy s tématem koronaviru a vybraných online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz. Po předběžném prozkoumání vzorku rovněž definujeme jednotky měření, které podrobíme analýze.

Cílem naší práce je identifikace jazykových prostředků s ovlivňovacím či přesvědčovacím potenciálem na recipienty vybraných online deníků, které svým

užitím narušují normu objektivitu, která je kladena na zpravodajství. Druhým cílem je pak potvrdit, nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Předpokládáme tedy, že užití prostředků ovlivnění a přesvědčení příjemců nebude v případě online deníku Aktuálně.cz příliš významné, neboť se jedná o médium, které je považováno za seriózní. Naopak od zpravodajských sdělení v bulvárním online deníku Blesk.cz očekáváme, že využití takových prostředků, které mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit příjemce zpráv, bude ve vybraných zprávách výrazně zastoupeno.

Následně provedeme analýzu jednotlivých online deníků, pro kterou použijeme metodu kvantitativní obsahové analýzy, jejíž výhodou je snadné srovnání různých typů médií. Po prvotním seznámení se zpravodajskými texty rovněž stanovíme jednotky měření. V našem výzkumu tak s ohledem na specifickou roli titulků zpráv v prostředí internetu zvlášť zanalyzujeme titulky a texty zpravodajských sdělení. Získaná data syntetizujeme do přehledových tabulek, výsledky okomentujeme a na závěr provedeme srovnání obou online deníků.

V rámci diskuze bude popsán současný výzkum vztahující se ke stále probíhající mediální kauze s tématem koronaviru a také možnosti dalšího zkoumání v této oblasti. Poznatky, které budou zjištěny v našem výzkumu, budou shrnuty v závěru této bakalářské práce.

1. Zpravodajství

Zpravodajství patří mezi ústřední žánry masových médií. Jedná se o hlavní činnost, která definuje velkou část žurnalistické práce.¹ Je založeno na vyhledávání, shromažďování a selektování rozmanitých a společensky důležitých informací, pro něž jsou výchozí fakta a události. Výsledky této činnosti jsou pak publikovány v různých typech médií (např. tištěných, rozhlasových nebo televizních) v podobě žurnalistických sdělení.²

Zpravodajské hodnoty, jak je poprvé nazval Walter Lippman ve své knize *Public Opinion* z roku 1922, jsou znaky, které rozhodují o tom, zda se událost stane součástí zpravodajství. Mnoho zahraničních mediálních teoretiků (např. Galtung, Hall, Rugeová) na něj navázalo a zabývalo se otázkou, zda je možné tato kritéria určit. Vzniklo několik typologií, jež se od sebe sice liší, avšak lze mezi nimi najít významné shody. Velká pravděpodobnost, že se událost stane součástí zpravodajství, nastává, pokud je událost blízká hodnotám dané společnosti, figurují v ní elitní národy nebo osobnosti. Rovněž by měla probíhat v aktuálním a kratším časovém úseku, měla by být nečekaná, ale také jasná a jednoznačná. Podstatné je také to, zda navazuje na již známá fakta a odpovídá očekáváním publika.³

Z výše zmíněných zpravodajských hodnot můžeme tedy vyvodit hlavní atributy, které jsou pro zpravodajství charakteristické. Britský teoretik médií Denis McQuail shrnuje charakteristické znaky zpravodajství především na základě výsledků Roberta Parka (1940), který porovnával zpravodajství s historií, do několika hlavních bodů, mezi něž tedy patří – časovost a aktuálnost, nečekanost, předvídatelnost, zlomkovitá povaha, pomíjivost, oznamování, hodnotové ovlivnění, zajímavost a fakticita.⁴

¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 386.

² OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2020, s. 22.

³ Tamtéž, s. 23.

⁴ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 387.

1.1 Specifika online zpravodajství

Na konci dvacátého století došlo k velkému rozvoji internetu, který s sebou přinesl i nové možnosti pro zpravodajství. Web umožňuje publikovat zprávy mnohem rychleji, levněji, ekologičtěji a také výrazně rozšiřuje publikum a poskytuje mu prostor pro reakce.

Veškerá specifika, jaká online zpravodajství oproti jiným typům žurnalistiky má, se odvíjí z principů internetového prostředí. Tyto vlastnosti tak mají výrazný vliv nejen na proces tvorby, ale i na konečnou podobu zpravodajských sdělení. Svým fungováním online zpravodajství rovněž navazuje na vývojově starší média. Zaběhlé principy však různě modifikuje a přizpůsobuje se vlastnostem internetového prostředí. Tím, že vedle sebe koexistují různé typy médií, dochází k remediaci.⁵

Ve svých počátcích online zpravodajství využívalo především principy tištěných médií. Jedním z hlavních důvodů pro využívání zásad tohoto typu média byla technická realizace, která byla podmíněna technologickou úrovní počítačů, nestabilitou internetového připojení, nízkou přenosovou rychlostí nebo vysokou pořizovací cenou potřebných technologií. Proto byly v rané fázi vývoje online zpravodajství využívány především texty, grafické prvky a v menší míře i obrázky. Technologický pokrok postupně umožnil lepší stabilitu a růst rychlosti připojení k internetu.⁶

Výše zmíněné faktory umožnily vznik jedné z hlavních specifík současného online zpravodajství – multimediality. Tato vlastnost poskytuje recipientům komplexní zprostředkování publikovaných obsahů, neboť multimediální technologie kombinují různé mediální formáty (např. text, audio, obrázky apod.).⁷

Dalším z rysů online zpravodajství je digitalita. Při publikování internetových zpravodajských obsahů dochází ke kódování do digitálního kódu. Během následného přijímání online zpravodajské produkce je digitální kód dekódován. Tento proces je

⁵ JIRKŮ, Jan. Online zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2020, s. 119.

⁶ Tamtéž, s. 120.

⁷ Tamtéž, s. 124.

však technologicky podmíněn. Aby mohl probíhat, musí být využity vhodné technologie, které ale mají rozdílné parametry a vlastnosti (např. notebooky, tablety, chytré hodinky). Tyto technologie jsou ještě doplněny o různé operační systémy a softwary. Online zpravodajství se musí těmto různorodým zařízením přizpůsobovat tak, aby jejich obsah byl příjemcům dodán v takové formě, která by utvářela co největší soulad s danou technologií a jejími parametry.⁸

Příjemce online zpravodajství, pokud není poskytovatelem síťového připojení nijak limitován, má globální přístup k jeho produktům ze všech míst na světě, kde je možné se k internetu připojit. Dalším specifikem je tedy dosažitelnost. Tato vlastnost je zároveň dle Jirků⁹ jednou z hlavních výhod online zpravodajství oproti tištěným médiím.

Klasická média využívají vzájemné provazování komunikátů, tedy intertextualitu. Online média však kromě tohoto uspořádání textu využívají především hypertextualitu, která je dalším specifikem internetového prostředí. Hypertextualita tak asociativně propojuje informace mezi komunikáty a využívá specifické funkční odkazy, které usnadňují přístup k dalším sdělením.¹⁰ Odkazování může tedy rozšířit zpravodajské texty o další sdělení s historickou nebo tematickou hodnotou. Většinou se jedná o odkazy např. na plné texty rozhovoru se zdrojem nebo encyklopedické odkazy a vhodné online dokumenty.¹¹

Další vlastností online zpravodajství je interaktivita, kterou web jako médium nabízí od svého počátku. Klasická média také využívají zpětnou vazbu ze strany příjemců (např. listárny nebo telefonické hlasování v anketách), ale hlavní rozdíl spočívá v tom, že online média počítají se zpětnou vazbou již ve své technické konstrukci.

⁸ Tamtéž, s. 121.

⁹ Tamtéž, s. 122.

¹⁰ Tamtéž, s. 122.

¹¹ ŠMÍD, Milan. Zpravodajství internetové žurnalistiky. In: LÁBOVÁ, Alena a OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001, s. 102.

Mezi základní typy zpětné vazby v online zpravodajství patří komentáře pod článkem, ankety a hodnocení komunikátů.¹²

Internetové zpravodajství se oproti tištěnému, televiznímu nebo rozhlasovému vymezuje také nesequenční přípravou komunikátů. Publikované texty na webu nejsou připravovány v pravidelných časových úsecích, které se opakují, ale jsou publikovány kontinuálně. Posledním specifikem je tedy kontinuita, díky níž jsou informace distribuovány v reálném čase. Nesmí však tvořit jednotný proud informací, ale mají mít podobu samostatných a vzájemně propojených textů. Pořadí, v jakém si je čtenář přečte, závisí pouze na něm. Internetové médium může pořadí čtení jednotlivých textů pouze doporučit.¹³ Šmíd se domnívá „že největší síla internetové žurnalistiky a jejích produktů je především v dostupnosti internetových periodik v prostoru a čase. Žádné jiné periodikum nepřekonává prostorové hranice tak snadno jako internet.“¹⁴

1.2 Požadavky na novináře tvořící online zpravodajství

Všechna výše zmíněná specifika se tedy promítají i do požadavků na novináře tvořící v internetovém prostředí. Jirků vymezuje tři základní vlastnosti, které při tvorbě komunikátů online zpravodajství musí profesionální žurnalista mít. Patří mezi ně technologická zdatnost, flexibilita a všestrannost.

Vzhledem ke skutečnosti, že se online zpravodajství odehrává právě v digitálním prostředí, očekává se od novináře schopnost pracovat s technologiemi, které se při tvorbě online zpravodajských sdělení využívají. Žurnalista pracující v takovém prostředí musí neustále sledovat nové postupy, které se během nepřetržitého vývoje tohoto typu média objevují.¹⁵ Prvním požadavkem na novináře, jenž tvoří online zpravodajská sdělení, je tudíž technologická zdatnost.

¹² BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011, s. 21–22.

¹³ Tamtéž, s. 15–16.

¹⁴ ŠMÍD, Milan. Zpravodajství internetové žurnalistiky. In: LÁBOVÁ, Alena a OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001, s. 106.

¹⁵ JIRKŮ, Jan. Online zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2020, s. 125.

Online zpravodajství je, jak už jsme zmiňovali, založeno na principu kontinuálnosti. Zpravodajské produkty je tedy nutné publikovat po celý den. Z tohoto důvodu se od novinářů v online prostředí očekává, že jsou schopni se tomuto nepřetržitému zpravodajskému toku přizpůsobovat. Žurnalista musí navíc využívat různé postupy nebo technologie a sžít se s pružnou pracovní dobou. Flexibilita je tudíž jedním z hlavních předpokladů pro práci v tomto typu žurnalistické práce.¹⁶

Jako třetí požadavek uvádí Jirků multitasking, který se odvíjí z nároků vydavatelství na vysokou produktivitu mediálních textů. Schopnost všestrannosti rozděluje do dvou rovin. První z nich je novinářská specializace, při které se očekává, že žurnalisté budou schopni pracovat ve více typech médií. Tou druhou je pak všestrannost, která je založena na zvládnání činností spjatých s širokou škálou technologií.¹⁷

¹⁶ Tamtéž, s. 126.

¹⁷ Tamtéž, s. 126–127.

2. Normativní požadavky na objektivní zpravodajství

Každá společnost má od médií, která v jejím rámci působí, jistá očekávání a spojuje si je s určitým chováním. Požadavky a nároky ze strany společnosti na média jsou společensky nebo i dobově podmíněny. Různě uspořádané společnosti (např. autoritářské, demokratické) mají tedy od médií rozdílná očekávání, pojí si je s jinými hodnotami a kladou na ně odlišné požadavky. Avšak i v rámci stejných společenských systémů se mohou vyskytovat menší rozdíly, které jsou dány kulturními, politickými nebo historickými podmínkami.¹⁸

Požadavky na média se v liberálně demokratických společnostech odvíjí od normativní teorie sociální odpovědnosti. Tato teorie, jež byla formulována Theodorem Petersonem roku 1956 v knize *Čtyři teorie tisku*, vychází z představy, že média jsou specifický druh podnikání, který přesahuje své vlastní soukromé zájmy. Tento přesah se promítá do závazků vůči společnosti, pro kterou mají být média prospěšná.¹⁹ Užitek pro společnost je pak chápán jako součást veřejného zájmu a je schopen podporovat správné fungování společnosti.²⁰ Přesné vymezení veřejného zájmu je ovšem obtížné. Denis McQuail specifikoval tento pojem pomocí seznamu shodných hlavních požadavků kladených na média, mezi které patří např. svoboda vyjádření, pluralita vlastnictví médií, podpora veřejného pořádku nebo kvalita informací.²¹

Normativní požadavky se vztahují nejen k mediálnímu systému jako celku, ale také k jeho různým vnějším úrovním, jako je např. status média, typ média nebo určitý obsah média.²² V této práci se vzhledem k zaměření textu budeme věnovat normativním požadavkům, které jsou kladeny přímo na zpravodajství.

¹⁸ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 139–140.

¹⁹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 198.

²⁰ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 141.

²¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 178.

²² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 140.

Tyto požadavky se uplatňují v různých rovinách – očekávání příjemců zpravodajských sdělení, etických kodexech mediálních společností, mediálním vzdělávání, zákonných úpravách či profesně etických kodexech stavovských organizací.²³

Žurnalistické zpravodajství by mělo být dle Barbory Osvaldové: „přesné, vyvážené, nepředpojaté a poctivé jak při výběru, tak při ztvárnění a následné prezentaci, nestranné, ověřené přinejmenším ze dvou na sobě nezávislých zdrojů, aktuální, včasné, jasné a srozumitelné.“²⁴ Toto pojetí tedy vychází z normativních požadavků na zpravodajství, jež jsou v liberálně demokratických společnostech založena na objektivitě, vyváženosti a nestrannosti.²⁵

2.1 Objektivita

Hlavním normativním požadavkem na zpravodajství v liberálně demokratických společnostech je objektivita. Toto kritérium se uplatňuje především ve způsobu zpracovávání informací o událostech, ale i při konečné podobě zpravodajských obsahů. Tento kvalitativní nárok na zpravodajskou činnost se stal natolik zásadním, že je považován za vůbec hlavní kritérium i při hodnocení zpravodajství.²⁶

Tomáš Trampota však upozorňuje na dva odlišné přístupy k objektivitě. První (profesionální) pojetí zastává názor, že objektivitu lze dosáhnout pomocí dodržování určitých profesních postupů při tvorbě zpravodajských sdělení. V druhém pojetí, které je součástí mediálních studií, je objektivita chápána jako nedosažitelný ideál.²⁷ Např. Barbora Osvaldová poukazuje na to, „že absolutní objektivnosti nelze

²³ Tamtéž, s. 143.

²⁴ OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání třetí. Praha: Karolinum, 2020, s. 22.

²⁵ TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 143.

²⁶ Tamtéž, s. 144.

²⁷ Tamtéž, s. 144.

dosáhnout, neboť už sám výběr skutečností, které mají být sděleny, je proces neobjektivní.“²⁸

McQuail k nejdůležitějším rysům objektivitu řadí vyloučení subjektivního pohledu nebo osobního zaujetí, nestrannost, důraz na přesnost a další kritéria pravdivosti (např. relevance a úplnost), vyloučení skrytých motivů nebo služeb třetí straně.²⁹

Za jednu z nevlivnějších prací, která vychází z normativní teorie společenské odpovědnosti a na objektivitu teoreticky nahlíží a zkoumá ji, je považován koncept zásad informační kvality vypracovaný Jörgenem Westerståhlem z roku 1983, v němž se jeho autor zabýval dodržováním objektivitu švédskými médii. Podle něj se objektivita skládá nejen z faktů, ale také hodnot, které mají hodnotící důsledky. Westerståhl v tomto konceptu definoval dva základní faktory, které se podílejí na konstrukci objektivitu. Jsou jimi faktičnost a nestrannost.³⁰

2.1.1 Složky objektivitu

První složkou, která konstituuje objektivitu, je faktičnost, jež podmiňuje informování publika o realitě. Tento faktor se skládá ještě ze tří podmiňujících dílčích prvků – pravdivosti, relevance a informativnosti.

Kritérium pravdivosti se vztahuje k přesné, úplné a věcné správnosti výpovědi. Relevance vychází z procesu výběru informací, které jsou důležité pro příjemce nebo celou společnost. Informativnost pak zvyšuje pravděpodobnost, že se dané sdělení dostane k příjemcům a bude jimi zachyceno, porozuměno nebo pochopeno.³¹

Nestrannost, tedy druhá složka objektivitu, se soustředí na způsob, jak jsou informace ve výsledné podobě zpracovány, a zda zpravodajské komunikáty nabízejí rovný a nezkreslený pohled na událost s ohledem na rozsah vyjádření všech způsobilých aktérů. Nestrannost je tedy založena na dvou dílčích prvcích – vyváženosti a neutralitě. První z těchto kritérií má představovat rovný přístup aktérů

²⁸ OSVALDOVÁ, Barbora. Zpravodajství. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání třetí. Praha: Karolinum, 2020, s. 13.

²⁹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009, s. 210.

³⁰ Tamtéž, s. 211.

³¹ Tamtéž, s. 212.

do zpravodajství, jejich vyvážené prezentování a hodnocení. Zpracování zpravodajských komunikátů, které nemá obsahovat hodnotící prvky, pak zajišťuje kritérium neutrality.³²

Jednou z hlavních možností, jak naplnit výše zmíněná kritéria pro objektivitu, je využívání správných jazykových prostředků. Pro dosažení aspektu pravdivosti platí, že se autor zpravodajských sdělení musí zdržet vkládání komentářů, hodnocení daných událostí a vyvozování závěrů. Neutralita pak spočívá ve volbě výrazově neutrálních prostředků (např. bez expresivity, citového hodnocení či apelových příznaků).³³

³² TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006, s. 146.

³³ JÍLEK, Viktor. Teoretické zakotvení. In: JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 13.

3. Zpráva

Zpráva je považována za hlavní žánr ve zpravodajství, jehož hlavní funkce je informativní a zpravovací. Pro tento typ sdělení je typická snaha o co nejrychlejší předání informací zejména z politických, ekonomických a společenských událostí. Jejím cílem je přehledně zprostředkovat informace o tom, co se stalo, kdo to udělal, kdy a kde se to stalo. Možné je také uvést jak a proč, ale hlubší analýza události není u zprávy očekávaná.³⁴

Kompozice klasické psané zprávy je založena na principu obrácené pyramidy. Nejdůležitější a nejnovější informace jsou řazeny na začátek zprávy. Směrem ke konci informační nasycenost klesá a jsou přidávány rozšiřující údaje. V prvním odstavci se tedy objevuje podstata události a shrnutí celého obsahu zprávy. V dalším odstavci následuje citace zdroje. Zbylé části pak rozvíjejí a doplňují podstatu události nebo se vztahují k uvedené citaci. Závěr obsahuje pozadí a souvislosti. Počet odstavců přitom není pevně daný, může jich být více, nebo méně.³⁵

Pro zprávu jsou charakteristické nociónální výrazové prostředky, jejichž výběr úzce souvisí s normativními požadavky, které jsou na zpravodajství kladeny. Zpráva má tedy být co nejvíce nezaujatá a měla by přinášet úplné informace. Zvolené jazykové prostředky by měly být co nejvíce konkrétní při pojmenovávání osob, dějů, míst a času dané události a zároveň by celé sdělení mělo být neosobní a stručné. Typické je rovněž užití neutrální vrstvy spisovného jazyka. Automatizace vyjádření a modelovost, jejichž užívání souvisí s informováním o opakujících se situacích, jevech nebo událostech, napomáhají autorům vytvářet zprávy rychleji s ohledem na časový tlak.³⁶

³⁴ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 263–264.

³⁵ BARTOŠEK, Jaroslav. Jazyk žurnalistiky. In. DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997, s. 47.

³⁶ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 263.

3.1 Modifikace zprávy v online prostředí

Zpráva v online prostoru se v určitých rysech plně shoduje se zprávou z tisku, ale zároveň obsahuje komponenty, které se v klasické zprávě z tištěných médií nevyskytují. Důvodem modifikace pro internetové prostředí je především přizpůsobování se publiku, neboť chování čtenáře v tomto prostoru se liší od čtenáře konzumujícího zprávu v tisku.

Miloš Čermák uvádí tři příčiny, proč tomu tak je. Řadí k nim fyzikální vlastnosti monitoru (objevuje se větší bolest očí, čtení je o 25 % pomalejší ve srovnání se čtením z papíru), ergometrii (čtení z monitoru je doprovázené méně pohodlným sezením) a psychologii (počítač je spojován s prací nebo slouží jako zdroj rychlejší podoby zábavy – hraní her nebo sledování videí).³⁷

Chování čtenáře se promítá právě do požadavků na délku článku v online médiu. Internetové prostředí sice nabízí téměř neomezený prostor pro délku zprávy, ale je limitován schopností publika se soustředit. Z toho důvodu by zpráva měla být dostatečně dlouhá na to, aby obsahovala vše podstatné, zároveň by se však rozsahem měla vejít do 3 000 znaků. K udržení čtenářské pozornosti může být využito členění zprávy pomocí mezititulků. Zpráva je tak rozdělena do logických celků po odstavcích a čtenář díky nim vnímá text jako kratší, lépe se pomocí nich orientuje a také recipientu umožňuje číst článek nesequenčně (čtenář tedy může mezi jednotlivými částmi „přeskakovat“).³⁸

Text zprávy může být doplněn o tzv. boxy, které jsou situovány na stejné webové stránce, ale jsou od samotné zprávy typograficky odděleny. Text v boxech čtenáři zprostředkovává informace s přidanou hodnotou. Boxy mohou v bodech shrnovat celé sdělení nebo citovat zajímavé části textu, a tím dělat zprávu pro čtenáře zajímavější a lépe čitelnou.³⁹

³⁷ ČERMÁK, Miloš. Zpravodajství na internetu. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání druhé. Praha: Karolinum, 2011, s. 111.

³⁸ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011, s. 113–114.

³⁹ Tamtéž, s. 120.

Online zpravodajství, jak jsme již zmiňovali, má multimediální charakter. Nedílnou součástí zprávy jsou obrázky nebo videa, která se většinou nachází buď pod perexem, nebo přímo pod titulkem, a jejich užití slouží především pro ilustraci. Z interaktivních prvků se v největší míře uplatňují ankety, diskuze pod zprávou nebo možnost jejího sdílení na sociálních sítích.

Specifikum hypertextovosti se užívá dvojím způsobem. Odkazy mohou být jak vnitřní, tak i vnější. První druh odkazuje k dalším článkům stejného média a je umístován většinou vedle textu zprávy, mezi její odstavce nebo až za úplný konec sdělení. Vnější odkazy bývají využívány výjimečně, neboť odvádějí čtenáře na jiné médium. Pokud je však nezbytné tento typ použít, slouží k tomu odkazy v tzv. mrtvé podobě, které sice obsahují URL adresu daného webu, ale je nutné ji zkopírovat do adresního řádku prohlížeče, neboť samy o sobě nejsou odkazem.⁴⁰

Zprávy v internetovém prostoru mohou být aktualizovány a měněny. Pozměněné nebo přidané informace by měly být typograficky odděleny z toho důvodu, aby čtenář nebyl zmatený. Všechny aktualizace by měly být také opatřeny datem vydání.⁴¹

3.2 Funkce titulku

Titulek je prvním komponentem zprávy, se kterým se čtenář setkává. Osvaldová poukazuje na to, že „svým ztvárněním a umístěním zásadně ovlivňuje působení textu a vede recipienta k tomu, že text přečte nebo tzv. rozklikne.“⁴² Tato funkce titulku je u online zpravodajství mnohem výraznější než v případě tištěných médií, neboť ukazatelem úspěšnosti internetového média je návštěvnost.⁴³

⁴⁰ Tamtéž, s. 124.

⁴¹ Tamtéž, s. 126.

⁴² OSVALDOVÁ, Barbora. Zpráva. In: OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání třetí. Praha: Karolinum, 2020, s. 34.

⁴³ BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011, s. 27.

Vhodná formulace titulku může výrazně přispět k návštěvnosti daného online deníku, naopak špatně zvolený titulek může u čtenáře vyvolat tzv. frustrační stav, který nastává tehdy, jestliže není titulek v souladu s obsahem zprávy.⁴⁴

V rámci titulku se uplatňuje několik funkcí, mezi které patří funkce informační, estetická nebo ovlivňovací, která se váže k mobilizaci čtenářů a snaze přimět recipienty si zprávu rozkliknout. Využívání ovlivňovacích prostředků s cílem větší čtenosti (např. apelativní postupy), ale může mít ve výsledku negativní dopad na samotné médium, neboť je pravděpodobné, že se u čtenářů může vyvinout frustrační stav. U seriózních médií pak může docházet k bulvarizaci.⁴⁵ Titulku a prostředkům, které mají v jeho rámci ovlivňovací a přesvědčovací potenciál, se budeme věnovat podrobněji v našem výzkumu.

⁴⁴ Tamtéž, s. 118.

⁴⁵ Tamtéž, s. 118–119.

4. Narušování normy objektivního zpravodajství

Nahlížíme-li na zpravodajské texty pohledem funkční stylistiky, náleží pak zpravodajská sdělení k žurnalistickému funkčnímu stylu.⁴⁶ Jazykové prostředky, které tento styl utvářejí, jsou zatíženy určitou stylovou hodnotou a na jejím základě jsou k určitému stylu přiřazeny. V jeho rámci pak fungují nepříznakově, avšak při přenosu do jiné stylové oblasti jsou tyto jazykové prostředky vnímány jako silně příznakové. Takové užití je proto chápáno jako nevhodné,⁴⁷ neboť může ve zpravodajském sdělení nabýt ovlivňovací nebo až manipulativní podoby.

Dílčí funkční styl zpravodajský vzhledem ke své roli ve společnosti tedy počítá se závaznými normami, které se odvíjí od plnění informativní a zpravovací funkce a snahy podat informace v co nejobjektivnější a nezkreslené podobě, i na stylistické úrovni. Konkrétní podobu zprávy jsme již popsali v rámci žánru zprávy v předchozí kapitole.

Z předpokladu kompatibility funkční stylistiky a konceptu zásad informační kvality Jörgena Westerståhla vychází publikace *Jazykové prostředky s potenciálem porušit jazykovou normu v oblasti mediálního zpravodajství* Viktora Jílka a Boženy Bednaříkové, která na základě shody funkční stylistiky a Westerståhlova konceptu vytváří nástroj pro zhodnocení jazykových prostředků s potenciálem porušit jednotlivé aspekty informační kvality.

4.1 Příčiny porušování objektivity

Jestliže autor zpravodajského sdělení sleduje jiné cíle než pouhé informování a dokumentování dané události, může porušovat objektivitu. Vliv na takové chování může mít mediální instituce, ve které novinář pracuje, nebo se k němu může původce zpravodajského sdělení uchýlit sám. Žurnalista tak záměrně ovlivňuje recipientovo rozhodování a názory pomocí prostředků, které narušují faktory

⁴⁶ Terminologické označení tohoto funkčního stylu je v odborných stylistických, ale i mediálních publikacích velmi rozrůzněné. V této práci používáme označení žurnalistický funkční styl, neboť jej chápeme jako co nejširší zastřešující pojem jak pro zpravodajskou, tak i publicistickou činnost.

⁴⁷ ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008, s. 18.

faktičnosti a nestrannosti. Zpravodajská sdělení tak mohou obsahovat hodnotící výrazy, úvahové části nebo nepřesná pojmenování. Novinář může sledovat komerční zájem a snažit se čtenáře zaujmout a tím je přimět si vybraný článek přečíst. Především mediální instituce mohou mít zájem o vysokou čtenost, neboť ta má dopad na množství a cenu zadané reklamy.⁴⁸

Porušování požadavků na objektivitu může být ale způsobeno i produkčními limity. Jedná se především o prostor, který novinář má pro zpravodajský text k dispozici, nebo o časový limit, během něhož musí článek vyprodukovat. Z tohoto důvodu se žurnalista může uchýlovat ke zjednodušujícím nebo zobecňujícím pojmenováním, která mohou navíc obsahovat i hodnocení. Toto ale může rovněž souviset s nedostatkem informací o určité události, jež nejsou k dispozici, nebo také z toho důvodu, že se je autor sdělení nesnažil dohledat.⁴⁹

Důležitým faktorem jsou také novinářovy věcné a jazykové schopnosti. V kombinaci s prostorovými a časovými limity mohou při tvorbě textu u žurnalisty vyvolat chyby spjaté s porušováním informativnosti nebo pravdivosti.⁵⁰

Porušování normy může probíhat již před samotnou tvorbou zpravodajského sdělení, a to při selekci informací, která může odrážet ideologii dané mediální instituce. Média totiž mají možnost „exponovat určité události a současně určovat pořadí důležitosti exponovaných událostí, jež tvoří součást veřejného prostoru.“⁵¹ Mediální instituce tak disponují velkým vlivem nejen na jednotlivce, ale i na celou společnost. Mohou ovlivňovat chování nebo postoje, vzdělávat či vytvářet napětí.⁵²

⁴⁸ JÍLEK, Viktor. Teoretické zakotvení. In: JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 15.

⁴⁹ Tamtéž, s. 15–16.

⁵⁰ Tamtéž, s. 16.

⁵¹ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004, s. 16.

⁵² JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009, s. 321.

5. Metodologická východiska

Za účelem identifikace jazykových prostředků, které mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit příjemce a porušit tak normu objektivního zpravodajství, jsme zvolili metodu kvantitativní obsahové analýzy. Tato metoda je považována za tradiční nástroj při zkoumání mediálních obsahů. Mezi její hlavní výhody patří přenositelnost a poskytnutí objektivních výsledků, které jsou nezávislé na výzkumníkovi, a také možnost prezentace výsledků v tabulkách a grafech. Zároveň je pro ni typická vysoká míra strukturovanosti a ověřitelnosti.⁵³

Kvantitativní obsahová analýza se skládá z několika dílčích kroků, podle nichž budeme postupovat. Nejprve je nutné stanovit výzkumné otázky a hypotézy, dále definovat výběrový soubor, který má být ohraničen časově, z hlediska vybraného média, žánrově a tematicky. Zvolení výběrového souboru je tak základní bází pro stanovení analyzovaného vzorku. Dalším krokem je výběr jednotky měření při analýze, jejíž data syntetizujeme do přehledových tabulek a následně výsledky vyhodnotíme a porovnáme v rámci námi vybraných médií.

5.1 Stanovení cílů a hypotéz

Cílem naší práce je identifikovat výrazové prostředky, které mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit příjemce zpravodajských sdělení vybraných online deníků, a tím tak porušit normu objektivního zpravodajství. Druhým cílem této práce je potvrdit, nebo vyvrátit naše hypotézy stanovené níže.

Pro naši analýzu jsme vybrali dva typy online deníku s rozdílnou zpravodajskou klasifikací. Jako zástupce seriózního tisku jsme zvolili zpravodajský server Aktuálně.cz. Pro analýzu bulvárního zpravodajství jsme vybrali online deník Blesk.cz. Výběr těchto deníků jsme provedli na základě jejich návštěvnosti během měsíce ledna 2020. Vybrali jsme tedy takové online deníky, jejichž měsíční návštěvnost byla v daném časovém rozmezí srovnatelná. Pro její určení jsme využili otevřená data

⁵³ TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010, s. 103.

výzkumného projektu NetMonitor⁵⁴, který poskytuje informace o návštěvnosti internetu a sociodemografickém profilu jeho návštěvníků v České republice. Druhým parametrem pro selekci vybraných serverů byla vypracovaná typologie českých zpravodajských webů Nadačním fondem české žurnalistiky, který označil Aktuálně.cz jako médium hlavního proudu a Blesk.cz byl klasifikován jako bulvární médium.⁵⁵

Při formulaci hypotézy vycházíme také z ratingu zpravodajských webů, který vypracoval rovněž Fond nezávislé žurnalistiky. Z jeho výzkumu vyplývá, že online deník Aktuálně.cz patří mezi nejdůvěryhodnější zpravodajská média českého internetu.⁵⁶ Z tohoto důvodu předpokládáme, že tento server bude dodržovat zásady objektivity, které jsou na zpravodajství kladeny. Očekáváme, že užití prostředků ovlivnění a přesvědčení příjemců nebude v tomto médiu příliš významné. V případě online deníku Blesk.cz naopak předpokládáme, že využití takových prostředků, které mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit příjemce, bude ve vybraných zpravodajských sděleních výrazně zastoupeno.

5.2 Charakteristika vybraných online deníků

Zpravodajský server Aktuálně.cz se prezentuje jako první čistě zpravodajský online deník v České republice⁵⁷, který nenavazuje na žádné klasické médium. Aktuálně.cz je vydáváno mediálním domem Economia a jeho vlastníkem je Zdeněk Bakala. Tato společnost provozuje také zpravodajský server iHned.cz, tematické internetové tituly (např. Žena.cz), vydává tištěný deník Hospodářské noviny nebo týdeníky (např. Respekt).

⁵⁴ NetMonitor [online]. SPIR z. s. p. o. ©2016 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.netmonitor.cz/>

⁵⁵ Nadační fond nezávislé žurnalistiky. *Typologie domácích zpravodajských webů* [online]. 13. 11. 2018. [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/studie-a-analyzy/typologie-domacich-zpravodajskych-webu/>

⁵⁶ Nadační fond nezávislé žurnalistiky. *Rating médií* [online]. 14. 8. 2020. [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/rating-medii/zpravodajske/>

⁵⁷ Aktuálně.cz [online]. Economia, a.s. ©1999–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/autori/>

Aktuálně.cz publikuje jak zprávy domácí, tak i ze zahraničí, pokrývá oblast politickou, ekonomickou, kulturní a také sportovní. Kromě zpravodajských sdělení nabízí rovněž publicistické útvary, u nichž převažuje žánr komentářů a blogů. Tento online deník využívá výrazně prvku multimediality. Články jsou opatřeny fotografiemi nebo videi. Externím dodavatelem videoobsahu je internetová televize DVTV a TV Architect. Publikovány jsou také infografiky nebo fotogalerie, které se věnují aktuálním nebo historickým tématům. Obsah Aktuálně.cz není zpoplatněn, ale od roku 2021 je možné jej finančně podpořit libovolnou částkou. Peněžní podporou tohoto média tak čtenář na rozdíl od jiných online deníků nezíská prémiový obsah, ale má např. možnost získat přednostní informace o vznikajících projektech nebo účast na debatách s pracovníky Aktuálně.cz.

Normativní požadavky na objektivní zpravodajství jsou v tomto médiu upraveny vlastním etickým kodexem, jehož dodržováním jsou vázáni všichni zaměstnanci společnosti Economia.⁵⁸ Spolu s ním je redaktorská činnost regulována také Radou pro redakční nezávislost, jejímž hlavním cílem je hájit myšlenku svobody médií a zároveň čtenářům ručí za to, že redakční práce nakladatelství Economia nepodléhá vlivu jejího vlastníka.⁵⁹

Zpravodajský server Blesk.cz je digitální verzí bulvárního deníku Blesk, který patří jednomu z největších mediálních domů v České republice Czech News Center vlastněný Danielem Křetinským, Patrikem Tkáčem a Romanem Korbačkou. Tato společnost vlastní rovněž druhý nejčtenější tištěný bulvární deník Aha nebo společenský týdeník Reflex.

Blesk.cz je jedním z největších komplexních zpravodajských serverů v České republice. Vedle aktuálních domácích a zahraničních událostí nabízí také informace ze společnosti, politiky, sportu, kultury nebo showbyznysu. Sekce Blesk TV nabízí

⁵⁸ Aktuálně.cz [online]. Economia, a.s. ©1999–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/eticky-kodex/>

⁵⁹ Economia [online]. Economia, a.s. ©2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: https://www.economia.cz/o-nas/?utm_source=www.aktualne.cz&utm_medium=footer

videoobsah převážně s politickými rozhovory.⁶⁰ Blesk.cz publikuje také zprávy z regionů a produkuje tematické speciály (např. k volbám). Některý obsah tohoto online deníku je zpoplatněn. Jedná se např. o exkluzivní fotky a videa celebrit, rozhovory o soukromí celebrit nebo chaty s osobnostmi na aktuální témata.

5.3 Charakteristika mediální kauzy

Pro naši analýzu jsme vybrali zprávy s tématem koronaviru SARS-CoV-2, a to během měsíce ledna roku 2020, kdy se v médiích začaly objevovat vůbec první informace o této nákaze. Na konci téhož měsíce byl vyhlášen globální stav zdravotní nouze a v březnu roku 2020 Světová zdravotnická organizace vyhlásila pandemii. Vzhledem ke globálním dopadům na všechny aspekty života se tato kauza stala hlavním tématem všech zpravodajských médií a zásadním způsobem ovlivnila jak jejich obsah (např. velké množství online médií začalo denně publikovat statistiky související s vývojem epidemie nemoci covidu-19), tak i jejich samotné fungování (např. mnohé redakce zavedly práci z domova).

Tato ještě stále probíhající kauza tak nabízí vzhledem ke své aktuálnosti a šíří dopadů na každodenní život mnoho podnětů k diskuzi a výzkumu. V naší analýze jsme se proto zaměřili na využití jazykových prostředků, které mohly ovlivnit nebo přesvědčit příjemce zpravodajských sdělení právě v počáteční fázi této mediální kauzy, tedy v době, kdy ještě nebyl dostatek spolehlivých dat a informací o počínající pandemii.

5.4 Výběr analyzovaného vzorku

Výběr textového materiálu jsme provedli pomocí databáze Anopress, která monitoruje a následně archivuje plné texty tištěných a internetových médií, ale také obsahuje přepisy televizních a rozhlasových pořadů z České republiky.

⁶⁰ Blesk.cz [online]. CZECH NEWS CENTER a.s. ©2001–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/blesk-cz/668374/redakce-blesk-cz-kdo-je-kdo-kontakty-tiraz.html>

Pro vyhledání textů s naším tématem jsme do vyhledávacího řádku zadali klíčová slova koronavirus a koronavir⁶¹. Jako hesla jsme také využili slov epidemie, virus a vir, avšak vyhledané články pomocí těchto hesel byly shodné s nalezenými texty pomocí klíčových slov koronavirus a koronavir.

Vyhledávání jsme omezili jednak na měsíc leden 2020, tedy na období, kdy se začaly objevovat první informace o nákaze koronavirem, jednak na námi sledovaná média Aktuálně.cz a Blesk.cz.

Pro účely našeho výzkumu jsme vytvořili dva korpusy – Aktuálně.cz a Blesk.cz. Do jednotlivých korpusů jsme zařadili takové články, které odpovídají žánru zprávy. Analyzovat budeme tedy i rozšířené, souhrnné, mozaikové a fleš zprávy. Dalším kritériem pro zařazení zpráv do našich korpusů byla tematika jednotlivých sdělení. Do korpusů jsme tedy nezařadili zprávy, jejichž ústředním tématem nebyla epidemie způsobena koronavirem. Dohromady tak budeme analyzovat 33 zpravodajských sdělení z online deníku Aktuálně.cz a 22 zpráv Blesk.cz s tématem koronaviru během měsíce ledna 2020.

V následující tabulce uvádíme pro větší přehlednost absolutní výskyt článků v jednotlivých online denících s využitím klíčových slov koronavirus a koronavir a jeho absolutní počet v korpusech po uplatnění námi zvolených parametrů pro účely našeho výzkumu. Zároveň tabulku doplňujeme o celkové součty výskytů článků v námi vybraných médiích a excerpovaného materiálu do korpusu.

Online deník	Absolutní výskyt	Excerpovaný materiál
Aktuálně.cz	63	33
Blesk.cz	52	22
Celkem	115	55

Tabulka 1: Počet absolutního výskytu článků a jejich excerpce do korpusu

⁶¹ Tento tvar se sice v nominativu singuláru nevyskytuje, avšak využili jsme jej z toho důvodu, že databáze Anopress některá slova cizího původu skloňuje podle českých gramatických pravidel a výsledky proto nejsou relevantní. Při zadání hesla koronavirus do vyhledávacího řádku tak nebyly nalezeny např. tvary slova koronavirus v dativu singuláru.

5.5 Jednotky měření

Jak jsme již uvedli, v naší analýze se zaměříme na jazykové prostředky, které v kontextu vybrané kauzy, mohou mít určitý potenciál ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře vybraných online deníků. Naše pozornost tak bude soustředěna konkrétně na prostředky, které nabývají hodnotící funkce v souvislosti s informováním o vývoji nákazy koronavirem v lednu 2020, a mohou tak recipienty zpravodajských webů ve svém důsledku přesvědčit či ovlivnit.

Ovlivňovací a přesvědčovací prostředky pak v kontextu mediální kauzy zhodnotíme na základě toho, zda docházelo k potenciálnímu ovlivňování a přesvědčování čtenářů za pomoci hodnotících adjektiv, expresiv nebo válečných metafor. Výsledky budou následně syntetizovány do tabulek, které budou uvádět počet výskytů daných prostředků. S ohledem na specifickou funkci titulku v online denících bude narušování objektivit s cílem ovlivnit nebo přesvědčit příjemce vyhodnoceno zvlášť.

5.5.1 Hodnocení a expresivita

Využíváním hodnocení ve zpravodajských textech dochází k výraznému porušování objektivit. K tomuto účelu mohou být použita hodnotící adjektiva nebo výrazy expresivní, které používají stylistický příznak takových lexikálních prostředků, jež nejsou slučitelné se zpravodajským funkčním stylem.⁶² Některé expresivní prostředky však nemusí představovat přímé porušení objektivit, neboť se může jednat o aktualizací prostředky, které ale nemají ovlivňovací či přesvědčovací potenciál. Zároveň ale může docházet k propojení aktualizace s přesvědčovací funkcí.⁶³ V naší analýze proto budeme zaznamenávat takové expresivní prostředky, které mohou i v rámci aktualizace mít přesvědčovací či ovlivňovací potenciál.

⁶² DANIELOVÁ, Kateřina. Prostředky textové. In: JÍLEK, Viktor a BEDNAŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015, s. 190.

⁶³ JÍLEK, Viktor. Teoretické vymezení. In: JÍLEK, Viktor a kol. *Jazyková expresivita v hlavních zpravodajských relacích ČT, TV Nova, FTV Prima a TV Barrandov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020, s. 19.

Expresivní je tedy takový lexikální prostředek, který může vyjadřovat citový či hodnotící vztah mluvčího ke skutečnosti, a expresivita je chápána jako pragmatická složka významu jazykového prostředku.⁶⁴ Lingvista Jaroslav Zima rozčlenil expresivitu ve své studii *Expresivita slova v současné češtině*⁶⁵ do tří typů. Expresivita inherentní je identifikovatelná bez znalosti kontextu, vychází z tvarové podoby slova a je trvalou součástí lexikálního významu. Bývá vyjadřována především pomocí deminutiv či augmentativ. Adherentní expresivita se ustaluje při použití nociónálního výrazu v určitém kontextu a často může mít hanlivý význam. Jako poslední z těchto tří typů expresivních výrazů je uvedena expresivita kontextová, která vzniká v určitém kontextu záměrným spojením slov z různých stylových oblastí.

Novináři tedy mohou tematizovat hodnoty informace zprávy pomocí jazykových prostředků, které mohou být kontextově expresivní nebo mohou obsahovat takovou sémantickou povahu, jež vyjadřuje implicitní hodnocení.⁶⁶

5.5.2 Metafory

Metafory jsou běžnou součástí komunikace mezi mluvčími jakéhokoli přirozeného jazyka, neboť jejich forma umožňuje každodenní situace vyjádřit stručněji. Jsou tedy takovým vyjadřovacím prostředkem, který je zakotven v antropologických a kulturních rámcích dané společnosti, a objevují se i ve zpravodajských komunikátech. Jejich funkce však může být užita dvojím způsobem. Jednak jako zhuštěné vyjádření, které klade na recipienty menší nároky na jejich paměť a pozornost, jednak mohou obsahovat hodnocení, neboť vyjadřují preferovanou strukturu popisované události.⁶⁷ Určité metafory tak mohou přesvědčovat či ovlivňovat čtenáře zpráv, jestliže předurčují vnímání událostí.

⁶⁴ KŘÍSTEK, Michal. Expresivum. [online]. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ, Jana (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org>, heslo „Expresivita“

⁶⁵ ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: ČSAV, 1961, s. 10–11.

⁶⁶ Tamtéž, s. 194.

⁶⁷ Tamtéž, s. 190–191.

Při analýze zpravodajských webů Aktuálně.cz a Blesk.cz si budeme všimnout metafor s válečnou tematikou, jejichž výskyt v námi zvoleném vzorku očekáváme v souladu s výsledky kvalitativní analýzy vytipovaných výrazů z vojenské terminologie v televizním zpravodajství, jež byla publikována v lednu 2021 v rámci interdisciplinárního projektu Infomore.cz.⁶⁸

Užívání válečných metafor není v mediálních textech jednoznačné. Dle Flusberga, Matlocka a Thibodeaua⁶⁹ sice mohou tyto výrazy při informování v kontextu nakažlivých nemocí přispět u recipientů k rozeznání vážnosti ohrožení veřejného zdraví, zároveň však mohou být problematické, neboť jejich užívání vyvolává emoci strachu a může tak čtenáře zpráv ovlivňovat negativním způsobem.

⁶⁸ FRAŠKOVÁ, Eva, MACKOVÁ, Veronika a NAINOVÁ Victoria. *Interpretace válečných metafor v hlavních zpravodajských relacích* [online]. Infomore.cz, 20. 1. 2021 [cit. 28.3.2021]. Dostupné z: <https://www.infomore.cz/res/file/analyzy/20210120-valecne-metafory/20210120-valecne-metafory.pdf>

⁶⁹ FLUSBERG, Stephen J., MATLOCK, Teenie a THIBODEAU, Paul H. War metaphors in public discourse. *Metaphor and Symbol* [online]. 2018, 33(1), s. 1-18. [cit. 28.3.2021]. Dostupné z: DOI:10.1080/10926488.2018.1407992

6. Analýza

Jak jsme již zmínili v předchozí kapitole, analýzu provedeme na materiálu zpráv online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz s tématem koronaviru. Zjištěná data syntetizujeme do přehledových tabulek, výsledky následně okomentujeme. Vytvořené tabulky tedy budou obsahovat počet celkových výskytů námi sledovaných jazykových prostředků, které mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře. U každého z deníků jsme se rozhodli provést zvlášť analýzu titulků zpráv a samostatně vyhodnotit jejich text. Vycházíme tak přitom z výrazné funkce titulku ve webovém prostředí, se kterým se čtenáři setkávají nejdříve, a na základě něj se rozhodují, zda zprávu „rozkliknou“ a přečtou. Užívání výrazů, které obsahují ovlivňovací potenciál, tak může být v titulcích velmi frekventované.

U prostředků, které jsou totožné a vyskytují se v rámci titulku nebo textu zprávy opakovaně, uvádíme každý zaznamenaný výskyt. Při identifikaci jazykových prostředků porušujících normu zpravodajství vycházíme jednak z jejich systémové charakteristiky, jednak z výpovědního a širšího kontextu mediální kauzy. Z hodnocení jsme vyloučili takové výrazové prostředky, které jsou součástí výpovědí citovaných nebo parafrázovaných respondentů vybraných zpravodajských sdělení.

6.1 Aktuálně.cz

6.1.1 Titulek

Při analýze titulků zpravodajského webu Aktuálně.cz jsme zaznamenali dohromady 4 prostředky s potenciálem ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře. Z toho alespoň jeden prostředek narušující objektivitu se objevil ve 3 titulcích z celkových 33 analyzovaných zpráv. To představuje dohromady 9 % všech titulků námi sledovaných zpravodajských sdělení. Průměrně tak na každý titulek zprávy připadá 0,12 prostředku s potenciálem narušit zpravodajskou objektivitu. Pro přehlednost uvádíme absolutní počty výskytů vybraných prostředků v tabulce na následující stránce.

Analyzované prostředky	Absolutní výskyty
Hodnotící adjektiva	1
Expresivní výrazy	1
Válečné metafory	2
Celkem	4

Tabulka 2: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v titulcích Aktuálně.cz

Nejčastěji využívanými prostředky, které v titulcích narušují objektivitu, jsou válečné metafory, u nichž jsme zaznamenali dohromady 2 výskyty. V prvním případě bylo uzavřené čínské město popsáno jako „v obležení“ („Jako v obležení. Čína odřízla město s 11 miliony lidí, kvůli viru nesmí nikdo ven“). Druhý případ se vztahoval ke zrušenému halovému mistrovství světa v atletice, kde bylo užito frazému „padnout za oběť“, který rovněž započítáváme mezi válečné metafory („Koronaviru padlo za oběť halové MS v atletice“).

V oblasti hodnotících adjektiv jsme zaznamenali pouze 1 výskyt. K přídavným jménům s hodnotící funkcí tak počítáme pouze výraz „drastický“, který byl užit v textové kolokaci „drastický výjev“ spolu s expresivním výrazem (1 výskyt). Kontextové expresivum „výjev“, navíc ve spojení s hodnotícím adjektivem „drastický“, může záměrně upoutávat čtenářovu pozornost a tím jej přesvědčit si článek přečíst.

Ve 2 případech se v titulcích ve spojitosti s koronavirem nebo virem objevilo také adjektivum „čínský“ (např. „USA hlásí druhý případ člověka nakaženého čínským koronavirem“), které však do sledovaných prostředků nezapočítáváme, ale je třeba upozornit, že takové užití přídavného jména sice nemá přímý hodnotící potenciál, avšak při frekventovanějším užívání by mohlo získat ovlivňovací či přesvědčovací povahu a mohlo by tak stigmatizovat Číňany. Časté užívání takového adjektiva by tedy ve zpravodajských textech bylo nenáležité.

V titulcích se také objevila slovesa „odříznout“ („Čína odřízla město s 11 miliony lidí“) a „vyšplhat“ („Podle vlády se počet nakažených vyšplhal na 876 případů“), která vedle svých neutrálních variant, jež byly v případě tohoto online deníku

v jiných zprávách užity („uzavřít“ a „přibývat“), sice mohou získávat expresivní funkci, avšak nechápeme je jako prostředek ovlivnění či přesvědčení, ale jako aktualizaci, která se ve zpravodajských textech běžně vyskytuje, a její ovlivňovací potenciál je v těchto výskytech zanedbatelný.

Z nalezených prostředků je tak patrné, že v případě titulků Aktuálně.cz nebyl systematicky sledován komerční zájem média, který by za využití ovlivňovacích či přesvědčovacích jazykových prostředků v titulcích zvyšoval návštěvnost daných zpráv nebo se snažil ovlivnit čtenáře pomocí expresivních výrazů či takových adjektiv, která by explicitně vyjadřovala hodnocení. Pouze v případě dvou titulků lze konstatovat, že jejich formulace nejspíš sledovala komerční zájmy pomocí upoutání čtenářovy pozornosti („Jako v obležení. Čína odřízla město s 11 miliony lidí, kvůli koronaviru nesmí nikdo ven“ a „Drastický výjev z Číny. Muž v roušce zemřel přímo na ulici, lidé se báli přiblížit“). Ve zbylých případech se tak jednalo o výběr takových výrazových prostředků, na které měly vliv subjektivní stylistické faktory.

6.1.2 Texty zpráv

V případě textu zpráv Aktuálně.cz bylo zaznamenáno celkově 25 prostředků s cílem potenciálně přesvědčit nebo ovlivnit příjemce. Dohromady se tak jedná o 9 zpráv, ve kterých se alespoň jeden takový výrazový prostředek vyskytl. To představuje celkově 27 % všech zkoumaných zpráv. Na jednu zprávu pak připadá 0,75 prostředku, který narušuje normu objektivitu. Shrnutí analyzovaných prostředků s absolutními výskyty jsme syntetizovali do následující tabulky.

Analyzované prostředky	Absolutní výskyty
Hodnotící adjektiva	8
Expresivní výrazy	7
Válečné metafora	10
Celkem	25

Tabulka 3: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v textech zpráv Aktuálně.cz

Metaforické výrazy s válečnou tematikou se celkově vyskytly v 10 případech. Ve většině případů (5) byli lidé, kteří podleli nákaze koronavirem, označeni jako

„oběti“⁷⁰. Onemocnění koronavirem bylo 2krát označeno jako „napadení“ (např. „půjde o druhý případ napadení virem způsobujícím zápal plic ve Spojených státech“) a uzavřená města byla ve 2 případech popsána jako „obležená“ (např. „Tisíce lidí se tlačily v hale, aby ještě stihly z ‚obleženého‘ města uniknout.“). Pro šíření koronaviru napříč státy byla využita v jednom případě kolokace „překonat hranice“ („Virus také překonal hranice Číny“), kterou také počítáme mezi válečné metafory.

Hodnotící adjektiva (8 výskytů) byla použita nejvíce ve spojitosti s hodnocením opatření proti šíření nákazy způsobené koronavirem. Objevovala se adjektiva jako „drastická“ a „radikální“ (např. „Čínské úřady zavedly drastická opatření ve městě Wu-chan“), a to ve 4 zaznamenaných případech. V jedné zprávě se 2krát také objevilo hodnotící adjektivum „nejhorší“, a to ve spojení se substantivem „obavy“ (např. „Začátkem týdne se potvrdila ta nejhorší obava“). Jednotlivě se vyskytovala taková adjektiva, která mohla ve čtenářích vzbuzovat paniku („dramatické ráno“) a stejně jako v případě titulku se i v textu zprávy vyskytl výraz „drastický“ ve spojení se slovem „výjev“.

Podobné zastoupení jako hodnotící adjektiva měly ve zprávách expresivní výrazy (7 výskytů). Verbum „zabít“ (4) je *Slovníkem spisovné češtiny pro školu a veřejnost*⁷¹ sice definováno jako neutrální výraz, jehož expresivita vzniká až při obrazném pojmenování skutečnosti, avšak v případě této kauzy spojené s koronavirem může vzhledem k frekvenci a kvůli nedostatku informací o ve své době neznámém koronaviru také fungovat jako kontextové expresivum, které mohlo u recipientů zpráv vyvolávat strach. Jako méně příznaková varianta tohoto slovesa se přitom vyskytoval v jiných zprávách např. výraz „usmrtit“ nebo kolokace „způsobit smrt“. Právě na základě této distinkce a kontextu samotné mediální kauzy chápeme

⁷⁰ Dle *Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost* (KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005, s. 227.) se sice jedná o slovo, které nese význam osoby, která podléhá něčemu, co ji způsobuje zhoubu v mnoha kontextech (tedy i v případě války nebo přírodní katastrofy). Zařazujeme jej však do výsledků naší analýzy z toho důvodu, že je to tak v souladu i s výzkumem projektu Infomore.cz.

⁷¹ KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost: s Dodatkem Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005, s. 534.

sloveso „zabít“ jako adherentní expresivum. Nejasný původ koronaviru byl v jednom případě zesílen pomocí expresivního adjektiva „záhadný“ („Z Wu-chanu ve střední Číně se záhadný koronavirus, způsobující plicní onemocnění, rozšířil do dalších míst, včetně Pekingu a Šanghaje.“), jehož expresivitu dokládá v určitých kontextech *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*⁷². V jiných textech se objevovala varianta „nový“ nebo textová kolokace „málo prozkoumaný“. Kontextové expresivní označení se vyskytlo také ve spojitosti s čínskou tržnicí, odkud se koronavirus začal pravděpodobně šířit, a byla označena jako „líhniště nemocí“. Tento výraz je běžně užíván dle *Slovníku spisovného jazyka českého*⁷³ pro místo, kde se líhnou mláďata.

Z námi sledovaných prostředků se tak nejčastěji vyskytovaly válečné metafory, které sice mohly upozornit na ohrožení veřejného zdraví, avšak jejich užití lze chápat jako nevhodné, neboť může vzbuzovat ve čtenářích strach či paniku. Se shodným počtem se vyskytovala hodnotící adjektiva a expresivní výrazy. Celkový počet zpráv s prostředky, které mohou ovlivnit nebo přesvědčit své čtenáře (27 %), tak není příliš vysoký a souvisí s užíváním zobecňujících pojmů a rovněž s tempem, ve kterém jsou články psány. Nalezené prostředky, které tedy mohly negativním způsobem působit na čtenáře, nebyly využívány systematicky v rámci tohoto média, ale souvisely spíše se subjektivními stylovými faktory daných novinářů.

6.2 Blesk.cz

6.2.1 Titulek

V online deníku Blesk.cz jsme analyzovali dohromady 22 zpravodajských sdělení, u nichž bylo nalezeno celkem 7 titulků, tedy 32 % z celkového počtu, které obsahovaly prostředky s ovlivňovacím nebo přesvědčovacím potenciálem. V rámci nich bylo užito dohromady 8 výrazů, které nejsou kompatibilní se zpravodajskou objektivitou. Průměrný výskyt přesvědčovacích nebo ovlivňovacích prostředků tak dosahuje v přepočtu na jeden titulek dohromady 0,36. Přehled absolutních výskytů zkoumaných prostředků přinášíme v následující tabulce.

⁷² Tamtéž, s. 536.

⁷³ HAVRÁNEK, Bohuslav, ed. *Slovník spisovného jazyka českého*. 2. vyd. Praha: Academia, 1989. sv. 2. s. 556.

Analyzované prostředky	Absolutní výskyty
Hodnotící adjektiva	5
Expresivní výrazy	2
Válečné metafory	1
Celkem	8

Tabulka 4: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v titulcích Blesk.cz

Nejpočetnější zastoupení ze sledovaných prostředků měla hodnotící adjektiva, která byla užitá v 5 případech. Z toho 2 z nich zdůrazňovala virus jako „smrtný“ nebo „smrtící“ (např. „Původ smrtelného viru odhalen?“). Užívání tohoto adjektiva chápeme jako nenáležité vzhledem k nedostatku informací, které v době produkce těchto zpráv byly k dispozici, a mohlo tak dojít k ovlivňování čtenářů a utváření pocitu strachu. S potenciálem přesvědčit čtenáře si zprávu přečíst pracovalo rovněž adjektivum „šokující“, jehož hodnocení se vztahovalo k videu, které zachycovalo nakaženého koronavirem („Šokující video ukazuje utrpení nemocného koronavirem“). Hodnotící funkci pak mělo i v jednom případě adjektivum „zoufalý“ v titulku „Zoufalí lidé nosí místo roušek PET lahve i igelity“.

U expresivních výrazů byly zaznamenány 2 výskyty. Ve spojení se slovem virus se v titulcích objevoval expresivní přívlastek „záhadný“ (např. „Záhadný virus způsobuje vážný zápal plic.“), který nabývá potenciálu přesvědčit čtenáře, aby si zprávu přečetli, a současně může vyvolávat pocit strachu z neznámého viru.

Z oblasti válečných metafor jsme evidovali pouze 1 výskyt, a to v případě označení osoby, která zemřela v důsledku nákazy na koronavirus, jako „oběti“ („Záhadný zápal plic v Číně má už druhou oběť“).

V největším zastoupení byla tedy nalezena hodnotící adjektiva, která zdůrazňovala smrtící důsledky koronaviru. S podobným účelem byly také využity expresivní výrazy, které mohly vyvolávat v recipientech zpráv strach z neznámé formy nákazy s poukazem na jeho malou míru poznání. Metafory s válečnou tematikou byly užitý pouze v jednom případě. Z nalezených prostředků v rámci titulků Blesk.cz je tak patrné, že většina výrazových prostředků, které jsme vyhodnotili jako příznakové, se

pojila s takovými oblastmi, které u čtenářů mohly vyvolávat pocit strachu. V rovině hodnotící byl důraz kladen především na smrt způsobenou koronavirem, nebo také na paniku, kterou mohlo šíření viru způsobit. Zároveň tak mohl být čtenář přesvědčován k přečtení zprávy z důvodu větší navštěvovanosti. Důležité je ale zdůraznit, že takové prostředky se vyskytly pouze v 32 % všech sledovaných titulků a míra využití ovlivňovacích nebo přesvědčovacích prostředků je tak v rámci titulků nízká.

6.2.2 Texty zpráv

Při analýze textů zpráv jsme zaznamenali celkem 41 takových prostředků, které mohly ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře. Zpráv, u nichž byl zaznamenán alespoň jeden takový prostředek, je celkově 17, tedy 77 % s nejméně jedním prostředkem narušujícím normu objektivního zpravodajství. Průměrný výskyt přesvědčovacích nebo ovlivňovacích prostředků je na jeden text zprávy tedy 1,86. V následující tabulce uvádíme absolutní počty výskytů v rámci námi sledovaných kategorií.

Analyzované prostředky	Absolutní výskyty
Hodnotící adjektiva	15
Expresivní výrazy	12
Válečné metafor	14
Celkem	41

Tabulka 5: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v textech zpráv Blesk.cz

Adjektiva, která nesou příznak hodnocení, se ve zprávách objevila dohromady 15krát. Nejčastěji byla užita ve spojení s koronavirem, kdy velmi frekventovaně zdůrazňovala pomocí adjektiv „smrtící“ nebo „smrtný“ povahu málo prozkoumaného viru (např. „Smrtný koronavirus se začal šířit čínským městem Wu-chan.“). Některé informace spjaté s koronavirem byly hodnoceny jako „šokující“, „znepokojivé“ nebo „znepokojující“ (např. „značně znepokojuje zpráva“). V případě jednoho článku byli lidé v Číně označeni jako „zoufalí“ („Zoufalí lidé se

proto rozhodli využít všeho, co mají doma po ruce.“). Takové užití se tedy jeví také jako subjektivně hodnotící s potenciálem ovlivnit čtenářovu recepci informací.

Válečné metafory se v textech zpráv vyskytly celkově 14krát. V tomto případě bylo nejvíce frekventované slovo „oběť“ (např. „Koronavirus má už 82 obětí.“). Jednotlivě pak byly užity výrazy „útok“, „boj“ a „zasáhnout“ („Zasaženy byly již všechny čínské provincie.“), které se objevovaly ve spojitosti s informováním o šíření viru a zvládnání epidemie.

Expresivní výrazy měly ve zprávách podobné zastoupení (12 výskytů) jako metafory s tematikou války. Nejfrekventovanější bylo v tomto případě verbum „zabít“ (např. „Virus už zabil přes 50 lidí.“), a to vždy ve spojitosti se smrtí způsobenou koronavirem. V prvních zprávách referujících o novém viru se vyskytlo 2krát adjektivum „záhadný“ (např. „WHO ani úřady ve Wu-chanu zatím přímý přenos záhadného viru z člověka na člověka nepotvrdily.“), v jiných zprávách bylo užito neutrálního výrazu „neznámý“. Při informování o vývoji počtu nově nakažených bylo využito adverbium „raketově“, jež sice není v žádném výkladovém slovníku českého jazyka zaznamenáno a ve zpravodajských textech tak funguje jako aktualizace, ale chápeme jej na základě distinkce se slovem „strmě“ v kontextu této kauzy jako expresivní, neboť mohlo vyvolávat u recipientů pocit paniky nebo strachu v souvislosti s vývojem nakažených nebo úmrtí na koronavirus.

Námi sledované jednotky byly tedy užívány téměř rovnocenně. S 15 výskytů se však nejvíce objevovala hodnotící adjektiva. V podobném počtu (se 14 výskytů) byly užity válečné metafory a expresivní výrazy (12 výskytů). Z analyzovaných prostředků v případě zpravodajských textů online deníku Blesk.cz lze vyvodit, že prostředky s potenciálem ovlivnit či přesvědčit čtenáře měly ve většině případů společnou konotaci, která zdůrazňovala pomocí užitých adjektiv ve funkci atributu a sloves jako predikátu smrtelné důsledky při onemocnění koronavirem. Také jsme zaznamenali snahu některé informace vztahující se k vývoji nákazy koronavirem subjektivně nebo expresivně hodnotit. Využití prostředků, které narušují objektivitu, bylo evidováno v 77 % námi sledovaných zpráv. Charakter užitých výrazů tak odpovídá bulvárnímu médiu, v němž je důraz kladen především na emoce či na navozování paniky.

6.3 Srovnání online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz

V této práci jsme se zaměřili na takové prostředky, které mohou narušovat objektivitu a zároveň tak ovlivnit či přesvědčit čtenáře pomocí námi sledovaných prostředků. Z naší analýzy tak vyplývá, že v případě online deníku Aktuálně.cz se jednalo spíše o ojedinělé případy, které souvisely se subjektivními stylistickými faktory, pod jejichž vlivem mohlo dojít v ojedinělých případech k užití hodnotících prostředků, expresivních výrazů nebo válečných metafor. Naopak v bulvárním webovém zpravodajském médiu Blesk.cz se výskyt takových prostředků objevoval častěji a souvisel s podstatou bulvárního tisku, tedy s apelem na emoce a částečně i s vyvoláváním paniky.

Srovnání obou online deníků a užití zavádějících prostředků v rámci jejich titulků jsme zaznamenali do následující tabulky, která uvádí celkový počet zkoumaných titulků a analyzované prostředky i s počtem jejich výskytů v internetových denících Aktuálně.cz a Blesk.cz.

	Aktuálně.cz	Blesk.cz
Počet analyzovaných titulků	33	22
Analyzované prostředky	Absolutní výskyty	
Hodnotící adjektiva	1	5
Expresivní výrazy	1	2
Válečné metafor	2	1
Celkem	4	8

Tabulka 6: Srovnání analyzovaných prostředků v titulcích Aktuálně.cz a Blesk.cz

Ze srovnání obou deníků je patrné, že Aktuálně.cz se až na výjimečné výskyty snažilo dodržovat normy objektivního zpravodajství. Jasně porušení s cílem upoutat čtenářovu pozornost je patrné pouze ve dvou titulcích („Jako v obležení. Čína odřízla město s 11 miliony lidí, kvůli koronaviru nesmí nikdo ven“ a „Drastický výjev z Číny. Muž v roušce zemřel přímo na ulici, lidé se báli přiblížit“).

Naopak v případě online deníku Blesk.cz se vyskytovaly v titulcích takové prostředky, které zdůrazňovaly nejasný původ nebo smrtelné účinky koronaviru (např. „Původ smrtelného viru odhalen?“). Lze tedy konstatovat, že v takovém případě docházelo k využívání prostředků, pro něž bylo charakteristické upoutávání pozornosti čtenářů. Chování, které klade důraz na emoce či paniku s účelem co největší čtenosti, je ale v případě bulvárních médií očekávané.

Ani v jednom médiu nebyly v rámci titulků užívány výrazně válečné metafory, které mohly svou funkcí upozorňovat na ohrožení veřejného zdraví, ale zároveň také pracovat s emoci strachu. Jejich užití však bylo vyšší až v případě samotných textů zpráv.

Následující tabulka uvádí srovnání absolutních výskytů analyzovaných prostředků v online denících Aktuálně.cz a Blesk.cz, a to v textech zpravodajských sdělení.

	Aktuálně.cz	Blesk.cz
Počet analyzovaných textů zpráv	33	22
Analyzované prostředky	Absolutní výskyty	
Hodnotící adjektiva	8	15
Expresivní výrazy	7	12
Válečné metafory	10	14
Celkem	25	41

Tabulka 7: Srovnání analyzovaných prostředků v textech zpráv Aktuálně.cz a Blesk.cz

Absolutní počty výskytů jednotlivých analyzovaných prostředků v online deníku Aktuálně.cz byly téměř shodné, to platí také pro Blesk.cz. V případě Aktuálně.cz byly nejvíce využity válečné metafory. Nejfrekventovanějším výrazem z této oblasti, a to i ve zprávách Blesk.cz, bylo slovo „oběť“, které sice nese význam někoho, kdo podlehl zločinu nebo neštěstí, avšak při častém užívání může docházet u čtenářů k pocitu úzkosti nebo strachu, zvláště v období, kdy o epidemii nákazy koronavirem nebyl dostatek informací a spolehlivých dat. To platí také pro všechny ostatní užití válečné metafory v těchto internetových denících (např. „obléhat“ nebo „zasáhnout“).

Stejně tak pokládáme za nevhodné užívání hodnotících adjektiv, která v případě deníku Aktuálně.cz hodnotila převážně opatření proti šíření koronaviru (např. „drastická“ nebo „radikální“), v rámci Blesk.cz docházelo nejvíce k hodnocení koronaviru, který zdůrazňoval jeho smrtelné důsledky. Stejně jako v případě válečných metafor tak v obou denících probíhalo ovlivňování v rámci hodnotících adjektiv s využitím důrazu na pocit strachu.

V rámci expresivních výrazů v obou internetových denících bylo nejčastěji užíváno verbum „zabít“, které příznak expresivnosti získávalo na základě kontextu vybrané mediální kauzy a konfrontace s méně příznakovými výrazy, jež se ve zprávách rovněž vyskytovaly (např. „způsobit smrt“ nebo „usmrtit“). Výjimečně se pak v textech vyskytovala substantiva nebo adverbia s expresivním příznakem.

Z výsledků naší analýzy tedy můžeme konstatovat, že využití prostředků ovlivnění a přesvědčení v případě online deníku Aktuálně.cz bylo sporadické a souviselo spíše se subjektivními jazykovými kompetencemi žurnalistů, které mohly vyvolat porušování objektivitu za využití prvků hodnocení. I přesto se však velká míra takových prostředků, které neodpovídají adekvátnímu užívání v rámci zpravodajského žánru, v textech zpráv (27 %) ani jejich titulcích (9 %) nevyskytovala a online deník Aktuálně.cz se tak snažil dodržovat normy objektivního zpravodajství.

Větší míra výskytu prostředků s potenciálem ovlivnit nebo přesvědčit příjemce byla zaznamenána u internetového deníku Blesk.cz, a to v případě titulků (32 %), kde ale celkový počet takových prostředků nebyl zcela zásadní. U samotných zpravodajských textů (77 %) pak byla frekvence neadekvátních prostředků na jeden zpravodajský text vyšší. Užití prostředky tak často poukazovaly na nebezpečí nákazy koronavirem a jeho šíření s využitím pocitů strachu nebo paniky. Oproti Aktuálně.cz se v případě titulků zpráv, ale i jejich textů, vyskytovala výrazně větší míra prostředků s ovlivňovacím nebo přesvědčovacím potenciálem.

7. Diskuze

V rámci mediální kauzy koronaviru jsme se věnovali zprávám publikovaným v její počáteční fázi, a to v lednu 2020, kdy se v médiích začaly objevovat první informace o začínající pandemii. Tato kauza se vzhledem ke své závažnosti stala hlavním tématem všech médií po celém světě a v době psaní této bakalářské práce ještě stále probíhala. Její závažnost, rozsah a proměny tak vytváří prostor pro pokračování výzkumu, při kterém by bylo možné rozšířit množství analyzovaných zpráv v námi vybraných online denících. V takovém případě by bylo možné sledovat vývoj užitých jazykových prostředků, pro něž je typická snaha ovlivnit nebo přesvědčit čtenáře webových zpravodajství v kontextu mediální kauzy s tématem koronaviru. Rovněž je možné uvažovat o rozšíření analyzovaných jednotek ve zpravodajských sděleních, a to např. o adverbiální časové rematizátory, které sice spadají do neutrální slovní zásoby, avšak jejich užívání může nabývat hodnotící povahy ve vztahu k šíření viru nebo zavádění epidemiologických opatření, proto je takové užívání nevhodné, neboť porušuje normu objektivního zpravodajství.

V naší práci tak byly sledovány dohromady dva online deníky s rozdílnou klasifikací zpravodajství (seriózní Aktuálně.cz a bulvární Blesk.cz) a analýze bylo podrobena celkem 55 zpráv, které se věnovaly tématu koronaviru. V pokračujícím výzkumu by tedy bylo možné rozšířit analýzu o další jednotky měření, které by se vztahovaly přímo k jednotlivým rovinám jazykového plánu. Výsledkem by tak bylo důkladné prověření užitých výrazových prostředků ve zpravodajství ve vztahu k informování o nákaze koronavirem. Možné je také, jak jsme již zmiňovali, sledovat vývoj jazykových prostředků na vybraných zpravodajských webech i v dalších měsících roku 2020, a to v rámci vybraných lingvistických disciplín.

S ohledem na námi vybrané kategorie je zřejmé, že při výběru jiných jednotek měření by se provedením stejné analýzy dospělo k jiným celkovým výsledkům. Odlišné závěry by vznikly také vynecháním např. výrazů „oběť“ nebo „zabít“, pokud bychom je chápali jako náležité v době, kdy existovalo málo dostupných dat a informací o novém typu koronaviru.

Zabývat se zprávami s tématem koronaviru a prostředky s potenciálem ovlivnit či přesvědčit čtenáře je možné také přímo v rovině mediální. V tomto případě se jako vhodné jeví sledovat výběr zdrojů a respondentů, tedy odborníků, kteří byli vybíráni k vyjadřování se o šíření pandemie nemoci covid-19 a zavádění protiepidemických opatření. Rozsah a důležitost této kauzy dala vzniknout také menším kauzám, pro něž byl také hlavním tématem koronavirus. Např. v případě online deníku Novinky.cz by nejspíš bylo možné sledovat ovlivňování a přesvědčování při referování o užívání léku ivermektin. V tomto ohledu je také možné uvažovat o analýze míry dezinformací, které mohly být užity ve zprávách seriózních médií s tématem koronaviru kvůli nedostatečné informovanosti novináře nebo jeho chybným rešerším.

V současné době se věnuje rozsáhlejší analýze ve vztahu k pandemii covid-19 v českém mediálním prostoru interdisciplinární projekt Infomore.cz, na jehož realizaci se podílí výzkumné týmy z Karlovy univerzity v Praze, Masarykovy univerzity v Brně a kolektiv pracovníků Newton Media. Tento projekt propojuje tři různé oblasti, a to lékařství, informatiku a žurnalistiku. Mezi jeho hlavní cíle patří např. poukázání na neadekvátní práci novinářů s daty, nevhodnou volbu referenčních příkladů nebo nedostatečnou znalost lékařské terminologie. Výsledky pak mohou být využity pro budoucí vzdělávání současných nebo budoucích žurnalistů v oblasti novinářské etiky. Hlavním přínosem tohoto projektu je tak lepší připravenost novinářů na potenciální opakování jakékoli budoucí pandemie.

V rámci tohoto projektu proběhlo již několik analýz, které se částečně věnovaly oblasti lingvistiky. Tyto výzkumy se zaměřovaly nejvíce na válečné metafory, které byly rovněž součástí zkoumaných jednotek v našem výzkumu. V projektu Infomore.cz byly analyzovány pomocí kvalitativní analýzy vytipovaných výrazů souvisejících s válečnou tematikou v hlavních zpravodajských relacích vybraných tří televizních stanic v delším časovém úseku. Další výzkum vztahující se k válečným metaforám z projektu Infomore.cz probíhal také za využití kvantitativní analýzy ve vybraných médiích, která byla doplněna navíc o analýzu výroků vybraných politiků. Náš výzkum oproti výše zmíněným probíhal s využitím metody kvantitativní obsahové analýzy v kratším časovém období a věnoval se online deníkům

s rozdílnou klasifikací zpravodajství. Krom válečných metafor se také zaměřoval na užitá hodnotící adjektiva a expresivní výrazy ve vybraných zprávách.

Pro podrobnější lingvistickou analýzu takových výrazových prostředků, které narušují normu objektivního zpravodajství a zároveň obsahují potenciál ovlivnění nebo přesvědčení v kauze koronaviru, by bylo možné využít již vytvořenou taxonomii jazykových prostředků a zpravodajských norem v jednotlivých plánech jazyka, jež byla definována v publikaci *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*, a jejíž některé poznatky jsme užili i v našem výzkumu.

Vzhledem k charakteru mediální kauzy spjaté s pandemií covid-19 a jejímu významu pro shromáždění poznatků pro budoucí novináře o tom, jak eticky informovat veřejnost o případných pandemiích, ale i jiných zdravotních rizicích, které mohou společnost zasáhnout, považujeme za přínosné provést další a komplexnější výzkumy v oblasti lingvistiky, pro něž by tato práce mohla sloužit jako inspirační zdroj.

Závěr

V teoretických kapitolách této bakalářské práce jsme si nejprve vymezili zásadní pojmy související s naším výzkumem. V těchto částech jsme se tedy věnovali především online zpravodajství, normativním požadavkům na objektivní zpravodajství, zprávě jako žánru a jejím modifikacím v internetovém prostředí a také jsme uvedli možné příčiny narušování norem objektivity zpravodajství.

Cílem této bakalářské práce bylo identifikovat prostředky s ovlivňovacím nebo přesvědčovacím potenciálem ve zprávách online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz. Pomocí kvantitativní obsahové analýzy jsme se pokusili potvrdit, nebo vyvrátit stanovené hypotézy. Očekávali jsme, že v případě zpráv Aktuálně.cz nebude docházet k významnému užívání prostředků, které by narušovaly normu objektivity zpravodajství a zároveň by tak mohly ovlivňovat či přesvědčovat čtenáře tohoto média. Naopak u online deníku Blesk.cz jsme předpokládali, že užití takových prostředků bude významně zastoupeno.

Dohromady jsme analyzovali 55 zpráv s tématem koronaviru publikovaných během měsíce ledna 2020 v seriózním online deníku Aktuálně.cz a bulvárním Blesk.cz. Jako jednotky měření jsme si vymezili hodnotící adjektiva, expresiva a válečné metafory, tedy takové prostředky, jejichž užití mohlo vést k ovlivňování či přesvědčování recipientů těchto zpravodajských serverů. Při analýze jsme zvláště vyhodnotili titulky a texty zpráv, neboť jsme vycházeli ze specifické funkce titulku v internetovém prostředí, kterou má ve vztahu k návštěvnosti média. Získaná data jsme následně syntetizovali do přehledových tabulek, které uvádějí absolutní výskyty prostředků, jež narušují normu objektivního zpravodajství a zároveň mají potenciál ovlivnit nebo přesvědčit příjemce zpravodajských sdělení. Výsledky obou deníků jsme okomentovali, spočítali jsme průměrný výskyt jednoho prostředku s ovlivňovacím nebo přesvědčovacím potenciálem na jeden titulek a jednu zprávu. Rovněž jsme vypočítali celkové zastoupení titulků nebo textů zpráv s alespoň jedním zavádějícím prostředkem a konečné výsledky jsme mezi vybranými médii srovnali.

Provedená analýza prokázala, že v online deníku Aktuálně.cz nedocházelo k významnému užívání ovlivňovacích či přesvědčovacích prostředků. Normy

objektivního zpravodajství se tak toto médium snažilo ve většině zpráv dodržovat. V případě bulvárního online zpravodajství Blesk.cz sice míra užitých ovlivňovacích či přesvědčovacích prostředků nedosáhla v titulcích výrazného počtu, avšak v rámci textů byl tento počet poměrně vysoký. Pro užití prostředky bylo společné poukazování na nebezpečí nákazy koronavirem a jeho šíření za využití vyvolávání pocitů strachu nebo paniky.

Anotace

Jméno a příjmení: Matěj Pavera

Název katedry: Katedra bohemistiky

Název fakulty: Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název diplomové práce: Prostředky ovlivnění a přesvědčení ve zpracování mediální kauzy ve vybraných online denících

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet znaků: 75 278

Počet příloh: 0

Počet titulů použité literatury: 16 knižních publikací, 10 internetových zdrojů

Klíčová slova: online zpravodajství, objektivita zpravodajství, zpráva, analýza, koronavirus, Aktuálně.cz, Blesk.cz

Bakalářská práce se zabývala prostředky ovlivnění a přesvědčení v mediální kauze s tématem koronaviru během ledna 2020, tedy ještě před vypuknutím pandemie. Cílem práce byla identifikace jazykových prostředků, které mohly narušit objektivitu zpravodajství, a také potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz. Teoretická část této práce se zabývala online zpravodajstvím, objektivitou zpravodajství, žánrem zprávy a porušováním norem objektivního zpravodajství. Kvantitativní obsahová analýza byla provedena na materiálu online deníků Aktuálně.cz a Blesk.cz. Výsledky byly následně vyhodnoceny a mezi vybranými médii srovnány.

Resumé

This bachelor thesis is focused on means of influence and persuasion in the process of coronavirus media case during January 2020 in selected online newspapers with a different type of journalism – broadsheet Aktuálně.cz and gutter press Blesk.cz.

The theoretical part of this thesis consists of explanations of basic terms such as online journalism, journalistic objectivity, news and disruptions of objectivity in journalistic texts as well.

The main aim of this thesis is to analyze what kind of linguistic means of influence and persuasion were used during January 2020 in selected online newspapers. I also assumed that the total number of means of influence and persuasion used in news from Aktuálně.cz would not be very significant. On the other hand, I expected a higher number of means of influence and persuasion in online newspapers Blesk.cz due to its sensationalist journalism.

The analysis follows up 33 news from online newspapers Aktuálně.cz and 22 news from the journalistic website Blesk.cz. Overall number of analyzed texts is 55, which were excerpted from the Anopress database to created corpora. The research is based on quantitative analysis, and it analyzes headlines and texts of the news separately in both online news websites.

The final result of the analysis shows that online newspapers Aktuálně.cz tried to follow journalistic objectivity and it did not use means of influence and persuasion on a high level. In Aktuálně.cz there were found means of influence and persuasion in 9 % of the news headlines and 27 % of news contained at least one means of influence or persuasion. Online newspapers Blesk.cz used more of these means that could threaten journalistic objectivity than Aktuálně.cz. 32 % of the news headlines and 77 % of the news text contained at least one means of influence or persuasion. It is necessary to state that the means used in these texts may have somehow caused people to fear the spread of coronavirus, thus they may have affect recipients of the news and cause a panic state.

Použitá literatura

BEDNÁŘ, Vojtěch. *Internetová publicistika*. Praha: Grada, 2011. ISBN 978-80-247-3452-1.

ČECHOVÁ, Marie, KRČMOVÁ, Marie a MINÁŘOVÁ, Eva. *Současná stylistika*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2008. ISBN 9788071069614.

DANEŠ, František. *Český jazyk na přelomu tisíciletí*. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0617-6.

HAVRÁNEK, Bohuslav, ed. *Slovník spisovného jazyka českého*. 2. vyd. Praha: Academia, 1989.

JÍLEK, Viktor a BEDNÁŘÍKOVÁ, Božena. *Jazykové prostředky s potenciálem porušit normu v oblasti mediálního zpravodajství*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2015. ISBN 978-80-244-4896-1.

JÍLEK, Viktor a kol. *Jazyková expresivita v hlavních zpravodajských relacích ČT, TV Nova, FTV Prima a TV Barrandov*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2020. ISBN 978-80-244-5802-1.

JIRÁK, Jan a KÖPPLOVÁ, Barbara. *Masová média*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-466-3.

KROUPOVÁ, Libuše, FILIPEC, Josef, ed. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 4. vyd. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-1347-4.

LÁBOVÁ, Alena a OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0248-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-574-5.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání druhé. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1899-9.

OSVALDOVÁ, Barbora. *Zpravodajství v médiích*. Vydání třetí. Praha: Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4612-1.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. ISBN 807367096-8.

TRAMPOTA, Tomáš a VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-683-4.

ZIMA, Jaroslav. *Expresivita slova v současné češtině*. Praha: ČSAV, 1961.

Internetové zdroje

Aktuálně.cz [online]. Economia, a.s. ©1999–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/autori/>

Aktuálně.cz [online]. Economia, a.s. ©1999–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.aktualne.cz/eticky-kodex/>

Blesk.cz [online]. CZECH NEWS CENTER a.s. ©2001–2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/blesk-cz/668374/redakce-blesk-cz-kdo-je-kdo-kontakty-tiraz.html>

Economia [online]. Economia, a.s. ©2021 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: https://www.economia.cz/o-nas/?utm_source=www.aktualne.cz&utm_medium=footer

FLUSBERG, Stephen J., MATLOCK, Teenie a THIBODEAU, Paul H. War metaphors in public discourse. *Metaphor and Symbol* [online]. 2018, 33(1), s. 1–18. [cit. 28.3.2021]. Dostupné z: DOI:10.1080/10926488.2018.1407992

FRAŠKOVÁ, Eva, MACKOVÁ, Veronika a NAINOVÁ Victoria. *Interpretace válečných metafor v hlavních zpravodajských relacích* [online]. Infomore.cz, 20. 1. 2021 [cit. 28.3.2021]. Dostupné z: <https://www.infomore.cz/res/file/analyzy/20210120-valecne-metafory/20210120-valecne-metafory.pdf>

KŘÍSTEK, Michal. Expresivum. [online]. In: KARLÍK, Petr, NEKULA, Marek, PLESKALOVÁ, Jana (eds.), *CzechEncy – Nový encyklopedický slovník češtiny*. 2017 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.czechency.org>, heslo „Expresivita“

Nadační fond nezávislé žurnalistiky. *Typologie domácích zpravodajských webů* [online]. 13. 11. 2018. [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/studie-a-analyzy/typologie-domacich-zpravodajskych-webu/>

Nadační fond nezávislé žurnalistiky. *Rating médií* [online]. 14. 8. 2020. [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.nfnz.cz/rating-medii/zpravodajske/>

NetMonitor [online]. SPIR z. s. p. o. ©2016 [cit. 15.3.2021]. Dostupné z: <https://www.netmonitor.cz/>

Analyzované články

1. Epidemii zápalu plic v Číně mohl způsobit nový typ koronaviru. In. *Aktuálně.cz* [online]. 9.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/epidemii-zapalu-plic-v-cine-mohl-zpusobit-novy-typ-koronavir/r~6e2e57f032d411eaac60ac1f6b220ee8/>
2. Počet potvrzených případů nakažení novým virem přesáhl 200, tři lidé v Číně zemřeli. In. *Aktuálně.cz* [online]. 19.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-cinskem-wu-chanu-se-objevilo-17-dalsich-lidi-nakazenych-no/r~e9a303a43ac711ea8776ac1f6b220ee8/>
3. V USA diagnostikovali první případ nového koronaviru, který se šíří z čínského města Wu-chan. In. *Aktuálně.cz* [online]. 21.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-usa-diagnostikovali-prvni-pripad-noveho-koronaviru-ktery-s/r~7da04c803c8311eaac760cc47ab5f122/>
4. Nový typ koronaviru se v příštích dnech pravděpodobně rozšíří do dalších částí Číny, varuje WHO. In. *Aktuálně.cz* [online]. 21.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/novy-typ-koronaviru-se-v-pristich-dnech-pravdepodobne-rozsir/r~3794d78e3c4111eaac760cc47ab5f122/>
5. Čínský virus je jako SARS. V sobotu se dají do pohybu miliony lidí, hrozí pandemie. In. *Aktuálně.cz* [online]. 22.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-cem-je-nebezpecny-novy-cinsky-koronavirus-s-nazvem-2019-nc/r~3ae53a923c5411ea8d520cc47ab5f122/>
6. Jako v obležení. Čína odřízla město s 11 miliony lidí, kvůli viru nesmí nikdo ven. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cina-odrizla-mesto-wu-chan-kvuli-viru/r~8e4214c83dbf11eab1410cc47ab5f122/>
7. V Číně koronaviru podlehl osmnáctý člověk, tentokrát na severovýchodě. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-cine-koronaviru-podlehl-osmnacty-clovek-tentokrat-na-sever/r~456c8db43e0511ea858fac1f6b220ee8/>

8. USA mají možná druhý případ koronaviru, Japonsko už jej potvrdilo. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/usa-maji-mozna-druhy-pripad-koronaviru-japonsko-uz-jej-potvr/r~e7e833e43e3311ea88f50cc47ab5f122/>
9. Peking ruší kvůli šíření viru oslavy čínského Nového roku. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/peking-rusi-kvuli-sireni-viru-oslavy-cinskeho-noveho-roku/r~cbb0f6743dda11ea84260cc47ab5f122/>
10. Čínská vláda zrušila kvůli koronaviru všechny oslavy Nového roku. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cinska-vlada-zrusila-kvuli-koronaviru-vsechny-oslavy-noveho/r~372e557a3ddd11eaac60ac1f6b220ee8/>
11. Světová zdravotnická organizace kvůli novému koronaviru stav globální nouze nevyhlásila. In. *Aktuálně.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/svetova-zdravotnicka-organizace-kvuli-novemu-koronaviru-stav/r~d5e926a03e1311eaa24cac1f6b220ee8/>
12. Koronavirus už je v Evropě. Francie ohlásila tři nakažené. In. *Aktuálně.cz* [online]. 24.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/francie-hlasi-prvni-vyskyt-koronaviru-v-evrope-ma-dva-nakaze/r~eedb63d63edf11ea82ef0cc47ab5f122/>
13. Do těchto osmi čínských měst nejezděte, nabádá české ministerstvo kvůli koronaviru. In. *Aktuálně.cz* [online]. 24.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministerstvo-zahranici-varuje-pred-cestami-do-cinskych-mest/r~de5f13683ec111ea8776ac1f6b220ee8/>
14. V Číně na nový vir zemřelo už 26 lidí. Podle vlády se počet nakažených vyšplhal na 876 případů. In. *Aktuálně.cz* [online]. 24.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/v-cine-na-novy-vir-zemrelo-uz-26-lidi-podle-vlady-se-pocet-n/r~9cbd438c3e6a11eaa24cac1f6b220ee8/>
15. Vrátili jste se z oblasti s koronavirem? Zůstaňte chvíli doma, doporučil Číňanům Peking. In. *Aktuálně.cz* [online]. 24.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/vratili-jste-se-z-oblasti-s-koronavirem-zustante-chvili-doma/r~476987a63e9211eaac60ac1f6b220ee8/>

16. USA hlásí druhý případ člověka nakaženého čínským koronavirem. In. *Aktuálně.cz* [online]. 24.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/usa-hlasi-druhy-pripad-cloveka-nakazeneho-cinsky-koronavire/r~14da480c3ebf11ea88f50cc47ab5f122/>
17. Koronaviru podleho již 56 lidí, podezření na infekci hlásí Vídeň. In. *Aktuálně.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/koronaviru-podlehlo-jiz-56-lidi-podezreni-na-infekci-hlasi-v/r~4078b7383ffe11eab259ac1f6b220ee8/>
18. Nový virus se podle čínských úřadů šíří stále rychleji. Infekční je už od prvního dne. In. *Aktuálně.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/cinske-urady-schopnost-sireni-noveho-koronaviru-posiluje-na/r~a20623ec401111eaac760cc47ab5f122/>
19. Koronavirus se u Čecha ve Vietnamu nepotvrdil, Babiš svolal Bezpečnostní radu státu. In. *Aktuálně.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ve-vietnamskem-meste-danang-je-kvuli-novemu-koronaviru-hospi/r~3f0f2376402d11ea8776ac1f6b220ee8/>
20. Nakažených rychle přibývá, čínské úřady kvůli novému viru prodloužily novoroční volno. In. *Aktuálně.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/nakazenych-koronavirem-rychle-pribyva-cina-buduje-nemocnici/r~557771d440c511ea858fac1f6b220ee8/>
21. Slovensko prověřuje tři nové případy podezření na koronavirus. In. *Aktuálně.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/slovensko-proveruje-tri-nove-pripady-podezreni-na-koronaviru/r~5a273cbc40f411eaac760cc47ab5f122/>
22. Mongolsko se kvůli viru izoluje: zavírá hraniční přechody, školy i univerzity. In. *Aktuálně.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/mongolsko-se-kvuli-viru-izoluje-zavira-hranicni-prechody-sko/r~7ae51cb040c411ea8d520cc47ab5f122/>

23. Ministři a zástupci bezpečnostních složek státu jednají na úřadu vlády o připravenosti na případné rozšíření nákazy koronavirem z Číny. In. *Aktuálně.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/ministri-a-zastupci-bezpecnostnich-slozek-statu-jednaji-na-u/r~9eab7e2e40cd11eab259ac1f6b220ee8/>
24. Koronaviru padlo za oběť halové MS v atletice. V Číně se uskuteční až za rok. In. *Aktuálně.cz* [online]. 29.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://sport.aktualne.cz/ostatni-sporty/atletika/koronaviru-padlo-za-obet-halove-ms-v-atletice-v-cine-se-usku/r~581641bc42d811ea8d520cc47ab5f122/>
25. Halové mistrovství světa v atletice se kvůli koronaviru odkládá na příští rok. In. *Aktuálně.cz* [online]. 29.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/halove-mistrovstvi-sveta-v-atletice-se-kvuli-koronaviru-odkl/r~f7349c5a42d111ea84260cc47ab5f122/>
26. Koronaviru podlehl v Číně už 170 lidí. Rusové uzavřeli hranici na Dálném východě. In. *Aktuálně.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/novy-koronavirus-ma-v-cine-uz-170-obeti-a-na-7800-nakazenych/r~a3fc210a432311eaac760cc47ab5f122/>
27. Tisíce lidí uvázly na několik hodin na výletní lodi kvůli podezření na koronavirus. In. *Aktuálně.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/sest-tisic-pasazeru-uvazlo-na-vyletni-lodi-dva-cestujici-maj/r~35bf5e94437011ea9d020cc47ab5f122/>
28. Kvůli epidemii koronaviru vyhlásila Světová zdravotnická organizace globální stav zdravotní nouze. In. *Aktuálně.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/kvuli-epidemii-koronaviru-vyhlasila-svetova-zdravotnicka-org/r~29ca36de439a11ea926e0cc47ab5f122/>
29. WHO vyhlásila globální stav zdravotní nouze, první nakažené oznámila Itálie. In. *Aktuálně.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/who-vyhlasila-globalni-stav-zdravotni-nouze-prvni-nakazene-o/r~638e106843b111ea858fac1f6b220ee8/>

30. Drastický výjev z Číny. Muž v roušce zemřel přímo na ulici, lidé se báli přiblížit. In. *Aktuálně.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/drasticky-vyjev-z-ciny-muz-zemrel-primo-na-ulici-snimek-symb/r~2c347f0e442311eab259ac1f6b220ee8/>
31. Ministerstva řeší, jak zakázat letecké spojení s Čínou. Je to namístě, říká ministr. In. *Aktuálně.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/zakaz-letu-cesko-cina-koronavirus/r~0a039e42442811ea84c6ac1f6b220ee8/>
32. Británie hlásí dva nakažené koronavirem. Je to už pátá země v Evropě. In. *Aktuálně.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/britanie-hlasi-dva-nakazene-koronavirem-je-to-uz-pata-zeme-v/r~3491d4e4441411eaac60ac1f6b220ee8/>
33. Epidemie koronaviru se obává většina Čechů, nejvíce ženy a senioři. In. *Aktuálně.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/epidemie-koronaviru-se-obava-vetsina-cechu/r~211a2f02443611ea9ec9ac1f6b220ee8/>
34. Epidemie neznámé formy zápalu plic: První nakažený podlehl nemoci v Číně. In. *Blesk.cz* [online]. 11.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/631253/epidemie-nezname-formy-zapalu-plic-prvni-nakazeny-podlehl-nemoci-v-cine>
35. Záhadný zápal plic má v Číně už druhou oběť: 41 lidí je nakažených, 5 je ve vážném stavu. In. *Blesk.cz* [online]. 17.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/631863/zahadny-zapal-plic-ma-v-cine-uz-druhou-obet-41-lidi-je-nakazeny-5-je-ve-vaznem-stavu>
36. Záhadný virus způsobuje vážný zápal plic. Nakažených lidí přibývá, Čína se děsí. In. *Blesk.cz* [online]. 18.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/631988/zahadny-virus-zpusobuje-vazny-zapal-plic-nakazeny-lidi-pribyva-cina-se-desi>
37. Smrtící epidemie se dál šíří. Už 200 lidí se nakazilo novým koronavirem. In. *Blesk.cz* [online]. 20.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632075/smertici-epidemie-se-dal-siri-uz-200-lidi-se-nakazilo-novym-koronavirem>

38. Nebezpečný virus z Číny začal mutovat a rychle se šíří. Vyžádal si už 17 mrtvých. In. *Blesk.cz* [online]. 22.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632312/nebezpecny-virus-z-ciny-zacal-mutovat-a-rychle-se-siri-vyzadal-si-uz-17-mrtvych>
39. Kvůli koronaviru zavírají celá města. Jsou tam dva čeští studenti, nikdo nesmí ven. In. *Blesk.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632445/kvuli-koronaviru-zaviraji-cela-mesta-jsou-tam-dva-cesti-studenti-nikdo-nesmi-ven>
40. Původ smrtelného koronaviru odhalen? Za epidemií zřejmě stojí speciální polévka z netopýra!. In. *Blesk.cz* [online]. 23.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632477/puvod-smrtelneho-koronaviru-odhalen-za-epidemii-zrejme-stoji-specialni-polevka-z-netopyra>
41. Smrtící virus ONLINE: Mrtvých je 41, zemřel i doktor (+62). České nemocnice jsou v pohotovosti. In. *Blesk.cz* [online]. 25.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-mrtvych-je-41-zemrel-i-doktor-62-ceske-nemocnice-jsou-v-pohotovosti>
42. Podezření na nákazu u prvního Čecha! Onemocněla i holčička (9 měs.). In. *Blesk.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-podezreni-na-nakazu-u-prvniho-cecha-onemocnela-i-holcicka-9-mes>
43. Česko nezavede kvůli koronaviru plošné kontroly. Nebyly by racionální, tvrdí Vojtěch. In. *Blesk.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632729/cesko-nezavede-kvuli-koronaviru-plosne-kontroly-nebyly-by-racionalni-tvrdi-vojtech>
44. Nekontrolovatelný třes: Šokující video ukazuje utrpení nemocného koronavirem. In. *Blesk.cz* [online]. 26.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632705/nekontrolovatelny-tres-sokujici-video-ukazuje-utrpeni-nemocneho-koronavirem>
45. Čtyři podezřelí pacienti v Česku. Z obchodů mizí roušky. In. *Blesk.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-ctyri-podezreli-pacienti-v-cesku-z-obchodu-mizi-rousky>

46. Tři tisíce za udání nemocného. Německo hlásí 4 případy, vědci vakcínu. In. *Blesk.cz* [online]. 28.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-tri-tisice-za-udani-nemocneho-nemecko-hlasi-4-pripady-vedci-vakcinu>
47. Čeští studenti z ohniska nákazy jedou domů, přivezou je Francouzi. A Čech ve Vietnamu je fit. In. *Blesk.cz* [online]. 28.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632913/cesti-studenti-z-ohniska-nakazy-jedou-domu-privezou-je-francouzi-a-cech-ve-vietmanu-je-fit>
48. Už 10 případů v Evropě. Zoufalí lidé nosí místo roušek PET lahve i igelity. In. *Blesk.cz* [online]. 29.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-uz-10-pripadu-v-evrope-zoufali-lide-nosi-misto-rousek-pet-lahve-i-igelity>
49. Koronavirus zatím na našem území jen hrozí. Chřipka v Česku už ale zabila 12 lidí. In. *Blesk.cz* [online]. 29.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632947/koronavirus-zatim-na-nasem-uzemi-jen-hrozi-chripka-v-cesku-uz-ale-zabila-12-lidi>
50. Vyhlásili globální stav nouze. Češku nakazila Číňanka na školení?. In. *Blesk.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632545/smrtici-virus-online-vyhlasil-globalni-stav-nouze-cesku-nakazila-cinanka-na-skoleni>
51. Koronavirus je biologická zbraň, Bill Gates něco ví? Světem se šíří šílené teorie. In. *Blesk.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/633000/koronavirus-je-biologicka-zbran-bill-gates-neco-vi-svetem-se-siri-silene-teorie>
52. Zoufalí lidé dělají zoufalé věci! Lidé si už v Číně vyrábí roušky také z ovoce a spodního prádla!. In. *Blesk.cz* [online]. 30.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/633199/zoufali-lide-delaji-zoufale-veci-lide-si-uz-v-cine-vyrabi-rousky-take-z-ovoce-a-spodniho-pradla>
53. Babiš se Zemanem řešili nad řízkem koronavirus. Evakuace Čechů z Číny má termín. In. *Blesk.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/633308/babis-se-zemanem-resili-nad-rikem-koronavirus-evakuace-cechu-z-ciny-ma-termin>

54. „Přiživují se na utrpení.“ Influenčeři v rouškách se „vezou“ na vlně koronaviru. In. *Blesk.cz* [online]. 31.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/633291/prizivuji-se-na-utrpeni-influenceri-v-rouskach-se-vezou-na-vlne-koronaviru>
55. 213 mrtvých, tvrdí Čína. Šokující zpráva: Tajně spalují těla dalších obětí koronaviru. In. *Blesk.cz* [online]. 27.1.2020. [cit. 15.4.2021]. Dostupné z: <https://www.blesk.cz/clanek/632990/213-mrtvych-tvrdi-cina-sokujici-zprava-tajne-spaluji-tela-dalsich-obeti-koronaviru>

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet absolutního výskytu článků a jejich excerpcce do korpusu	27
Tabulka 2: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v titulcích Aktuálně.cz	32
Tabulka 3: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v textech zpráv Aktuálně.cz	33
Tabulka 4: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v titulcích Blesk.cz....	36
Tabulka 5: Analyzované prostředky a jejich absolutní výskyty v textech zpráv Blesk.cz	37
Tabulka 6: Srovnání analyzovaných prostředků v titulcích Aktuálně.cz a Blesk.cz....	39
Tabulka 7: Srovnání analyzovaných prostředků v textech zpráv Aktuálně.cz a Blesk.cz	40